

4. kvartalsregnskap 2023

KLP konsern, Bærekraftregnskap, KLP

The KLP logo is rendered in a large, white, serif font. It is positioned in the upper left quadrant of the page, overlapping the background image. The background is a blurred photograph of a family—a man, a woman, and a child—walking through a snowy field. The man is on the left, wearing a grey jacket and light-colored pants. The woman is in the center, wearing a red dress and a blue hat, carrying a child on her back. The child is wearing a blue hat and a grey jacket. The background is out of focus, showing trees and a snowy landscape.

Innholdsfortegnelse

KLP Konsern

3	Rapport fjerde kvartal 2023
3	Selskapsresultat
12	Resultatregnskap
13	Balanse
14	Egenkapitaloppstilling
15	Kontantstrømoppstilling
16	Noter til regnskapet
16	Note 1 Regnskapsprinsipper og -estimer
18	Note 2 Segmentinformasjon
19	Note 3 Resultat fra forsikringstjenester
20	Note 4 Investeringseiendommer
20	Note 5 Forsikringstekniske forhold
25	Note 6 Rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån og fondsobligasjonslån
25	Note 7 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser
31	Note 8 Innlån
32	Note 9 Virkelig verdi hierarki
35	Note 10 Presentasjon av eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør
35	Note 11 Kapitalkrav
37	Note 12 Pensjonsforpliktelser
37	Note 13 Tap på rentebærende verdipapirer og utlån til amortisert kost
40	Note 14 Annen kortsiktig gjeld
41	Nøkkeltall – akkumulert

KLPs bærekraftregnskap

43	Engasjert og ansvarlig eier
----	-----------------------------

44	Klima, miljø og natur
46	Innovasjon og samfunnsutvikling
48	KLP som arbeidsplass og arbeidsgiver
49	Oversikt over FNs bærekraftsmål som KLP bidrar til
52	Noter og definisjoner

Kommunal Landspensjonskasse

57	Resultatregnskap
58	Balanse
60	Egenkapitaloppstilling
61	Kontantstrømoppstilling
62	Noter til regnskapet
62	Note 1 Regnskapsprinsipper og -estimer
63	Note 2 Premieinntekter for egen regning
63	Note 3 Tap på rentebærende verdipapir og utlån til amortisert kost
66	Note 4 Erstatninger
66	Note 5 Forsikringsrelaterte driftskostnader
66	Note 6 Verdiendring eiendomsinvesteringer
67	Note 7 Pensjonsforpliktelser
67	Note 8 Virkelig verdi hierarki
72	Note 9 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser
75	Note 10 Leieavtaler
76	Note 11 Forpliktelser
76	Note 12 Presentasjon av eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør
77	Note 13 Kapitalkrav

KLP Konsern

Rapport fjerde kvartal 2023

Gode resultater kommer kundene til gode:

- 21,4 milliarder kroner tilføres kundenes premiefond
- Avkastning på pensjonsmidlene i kollektivporteføljen tilsvarende 2,4 prosent i fjerde kvartal, 6,4 prosent hittil i år.
- Styrket avsetningene i pensjonsordning for sykehusleger med 2,5 milliarder kroner
- Forvaltningskapital over 1 000 milliarder kroner

KLP – et kundeeiet konsern

KLP konsernet består av følgende foretak: Kommunal Landspensjonskasse (KLP) og datterforetakene KLP Banken, KLP Skadeforsikring, KLP Kapitalforvaltning, KLP Forsikringservice og KLP Eiendom.

Konsernet hadde ved utgangen av fjerde kvartal 2023 en forvaltningskapital på 1 017 milliarder kroner, en økning på 117 milliarder kroner i 2023.

Resultat fjerde kvartal 2023

Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskap

Konsernets morforetak Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskap (KLP) tilbyr offentlig tjenstepensjon til kommuner, fylkeskommuner, helseforetak og virksomheter med offentlig tilknytning.

Selskapsresultat

Avkastningsresultat

I 2023 ble avkastningsresultatet til kundene 29,2 milliarder kroner (-20)¹ og 13,9 milliarder i fjerde kvartal. Avkastning på kundemidler i kollektivporteføljen utgjør 6,4 prosent for året og 2,4 prosent i fjerde kvartal. Faktiske finansinntekter utgjør 42,7 milliarder i 2023, hvorav 17,2 milliarder kroner ble opptjent i fjerde kvartal.

¹ Tall i parentes angir verdi for tilsvarende periode i 2022.

Av kundenes avkastningsresultat er 20 milliarder kroner overført til kundenes premiefond, 7,2 milliarder kroner er tildelt kundenes bufferfond og 2 milliarder kroner er benyttet til styrking av premiereserven i Pensjonsordningen for sykehusleger. Etter mange år med lave renter hvor det har vært nødvendig å bygge buffere, har KLP nå en soliditet godt tilpasset dagens rentenivå. KLP tilfører derfor et historisk høyt beløp fra avkastningsoverskuddet i 2023 til premiefond. God avkastning i KLP betyr lavere innbetalinger til pensjon og mer penger til andre formål hos våre kunder. Kundene får dermed direkte merke konsekvensene av gode resultater i KLP.

Risikoresultat

Risikoresultatet er et uttrykk for om uførhet og dødelighet i forsikringsbestanden utvikler seg som forventet.

Samlet risikoresultat for 2023 utgjør 648 millioner kroner. 594 millioner kroner er tildelt kundenes premiefond mens 54 millioner kroner er benyttet til styrking av premiereserven i Pensjonsordningen for sykehusleger.

I 2023 har uførheten vært høyere enn antatt og risikoresultat uførhet utgjør minus 280 millioner kroner.

Samlet for KLPs ordninger har dødeligheten har vært høyere enn antatt og risikoresultat overlevelse er på 842 millioner kroner. Risikoresultat knyttet til etterlattedekninger er på 85 millioner kroner.

Dødelighetsgrunnlaget i pensjonsordningen for sykehusleger styrkes fra 01.01.2024 etter at det gjennom flere år har vært negative resultater på overlevelse i denne ordningen. På samme tidspunkt endres også forutsetning om reaktivering for kvinner i denne ordningen. Reservestyrkingen utgjør 2 528 millioner kroner, og er gjennomført i regnskapet for 2023.

Administrasjonsresultat

Differansen mellom omkostningselementene i premieinntektene, uttak fra administrasjonsreserve og forsikringsrelaterte driftskostnader utgjør administrasjonsresultatet. Dette viser et overskudd på 144 millioner kroner (-17) hittil i år, hvorav -32 millioner kroner i fjerde kvartal. Forsikringsrelaterte driftskostnader utgjør 1,5 milliarder kroner (1,5) hittil i år.

Samlet resultat

Resultat til forsikringskundene utgjør 29,8 milliarder kroner (-19,3), mens resultat til foretaket utgjør 856 millioner kroner (897).

MILLIONER KRONER	Kunder	Foretak	Sum
Avkastningsresultat	29 171	295	29 465
Risikoresultat	648		648
Rentegarantipremie		291	291
Administrasjonsresultat		144	144
Andre inntekter fra teknisk regnskap		-508	-508
Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen og andre inntekter/kostnader i ikke-teknisk regnskap		1 024	1 024
Skatt		-277	-277
Andre resultatелеmenter		-111	-111
Resultat etter 4. kvartal 2023	29 819	856	30 675
Resultat etter 4. kvartal 2022	-19 306	897	-18 409

Finansiell soliditet og kapitalforhold

Forvaltningskapitalen i KLP har økt med 76,9 milliarder kroner hittil i år og utgjør 787,2 milliarder kroner. Premiereserven er i samme periode økt med 55,0 milliarder kroner til 573,6 milliarder kroner.

Bufferfondet er tildelt 7,2 milliarder kroner av årets avkastningsresultat. Det er overført 813 millioner kroner fra kundenes bufferfond til kundenes premiefond, og 343 millioner kroner er flyttet ut fraflyttede avtaler. I sum har bufferfondet økt med 6 milliarder kroner i 2023 og utgjør 108,2 milliarder kroner etter fjerde kvartal. Fondet er avtaletildelt, og kan benyttes til å dekke manglende avkastning fra forvaltning av kundemidler. Bufferfond er dermed viktig for soliditet og forventet avkastning på kundemidlene i framtidige perioder.

Uten bruk av overgangsregler er foretakets solvenskapitaldekning (SCR) på 350 prosent. Dette er en endring på minus 17 prosentpoeng i kvartalet, og skyldes reduksjon i rentenivået i fjerde kvartal.

KLP har et mål om at solvensdekningen skal ligge over 150 prosent. Solvensen ligger godt over dette målet og muliggjør dermed god og stabil forvaltning av kundemidlene i et flerårig perspektiv.

Nøkkeltall

Prosent	31.12.2023	31.12.2022
Avkastning kollektivporteføljen	6,4	-1,1
Avkastning inkl. mer-/mindreverdi i hold-til-forfall og utlån	6,8	-3,9
<i>Avkastningstillene gjelder kollektivporteføljen</i>		
Kapitaldekning Solvens II	350	337
Kapitaldekning Solvens II med overgangsregler	350	337

Premieinntekter

Premieinntektene eksklusiv mottatt premiereserve ved tilflytting, utgjør 70,2 milliarder kroner (50,1) ved utgangen av fjerde kvartal. Av dette utgjør premier knyttet til regulering av opptjente rettigheter 40,1 milliarder kroner (21,2).

Erstatninger

Utbetalte pensjoner og andre erstatninger, eksklusive avgitt premiereserve ved fraflytting utgjorde 26,1 milliarder kroner (23,9) ved utgangen av fjerde kvartal.

Forvaltning av kollektivporteføljen

Eiendelene i kollektivporteføljen utgjorde 734,3 milliarder kroner (660,4):

Eiendeler	31.12.2023		31.12.2022	
	Andel	Avkastning	Andel	Avkastning
Alle tall i prosent				
Aksjer	31,6 %	16,1 %	30,2 %	-8,0 %
Anleggs-/HTF-obligasjoner	28,6 %	3,2 %	29,0 %	3,3 %
Eiendom	13,3 %	-3,2 %	14,7 %	7,1 %
Utlån	11,3 %	3,9 %	12,0 %	2,5 %
Omløpsobligasjoner	11,5 %	5,8 %	12,2 %	-9,9 %
Andre finansielle eiendeler	3,6 %	4,7 %	1,9 %	1,6 %

Aksjer

Samlet eksponering i aksjer og alternative investeringer, inkludert aksjederivater, var 31,6 prosent ved utgangen av fjerde kvartal. Samlet avkastning for aksjer og alternative investeringer ble 4,2 prosent i kvartalet. Avkastningen for KLPs globale børsnoterte aksjer var 7,5 prosent, mens KLPs norske aksjeportefølje fikk en avkastning på 2,4 prosent i fjerde kvartal.

Valutasikringsgraden på aksjer i utviklede markeder og de mest likvide valutaene i fremvoksende markeder lå mellom 50 og 70 prosent. I fjerde kvartal har den norske kronen styrket seg mot blant annet amerikanske dollar og euro. Valutasikringen ga et positivt bidrag til aksjeavkastningen dette kvartalet.

Omløpsobligasjoner og pengemarked målt til virkelig verdi

Samlet hadde omløpsobligasjoner en avkastning på 4,5 prosent i fjerde kvartal. Pengemarkedsavkastningen var 1,5 prosent i kvartalet. Omløpsobligasjoner utgjorde 11,5 prosent, mens pengemarkedsinstrumenter utgjorde 3,6 prosent av eiendelene i kollektivporteføljen per kvartalsslutt. Både norske og amerikanske statsrenter, samt statsrenter i eurosonen falt i fjerde kvartal. KLPs globale statsobligasjonsindeks fikk en valutasikret avkastning på 5,5 prosent i kvartalet, mens avkastningen på den norske statsobligasjonsindeksen var 4,2 prosent. Globale kredittmarginer ble lavere gjennom kvartalet. Kvartalsavkastningen for KLPs globale kredittobligasjonsindeks ble 6,8 prosent, mens avkastning på norsk kredittobligasjonsindeks var 4,7 prosent.

Obligasjoner målt til amortisert kost

Investeringer i obligasjoner til amortisert kost utgjorde 28,6 prosent av kollektivporteføljen ved kvartalsslutt. Ikke-regnskapsførte mindreverdi i kollektivporteføljen utgjorde 8,0 milliarder kroner per utgangen av fjerde kvartal. Porteføljen er godt diversifisert, og består av papirer utstedt av låntakere med

høy kredittverdighet. Avkastningen målt til amortisert kost var 0,6 prosent i fjerde kvartal og 3,2 prosent for hele året.

Eiendom

Eiendomsinvesteringer, inkludert norske og internasjonale eiendomsfond, utgjorde 13,3 prosent av kollektivporteføljen. Eiendomsverdiene i kollektivporteføljen er skrevet ned med 6,7 milliarder kroner per fjerde kvartal. Nedskrivningene skjer på bakgrunn av høyere avkastningskrav som skyldes økte renter.

Kollektivporteføljens eiendomsinvesteringer oppnådde en avkastning på - 3,2 prosent i år. Avkastningen inkluderer valutasikring og eiendomsfond. Det er fortsatt usikkerhet knyttet til effektene av de forskjellige faktorene som påvirker eiendomsmarkedet, både renter, avkastningskrav, inflasjon og kostnadsbilde.

Utlån

Utlån i kollektivporteføljen utgjør 82 milliarder kroner. Dette er fordelt med 70,8 milliarder kroner i utlån til offentlig sektor, 2,8 milliarder i pantsikrede boliglån, 0,2 milliarder til lån med statsgaranti og 7,7 milliarder i andre utlån. Utlånsporteføljen er kjennetegnet av høy kvalitet, uten tap på kommunelån og meget beskjedne avsetninger til tap på boliglån. Ikke-regnskapsførte mindreverdier i utlånsporteføljen (fastrentelån) utgjorde 1,3 milliarder kroner per kvartalslutt. Avkastningen i 2023 ble 3,9 prosent.

Avkastning på selskapsporteføljen

Selskapsporteføljen omfatter eiendeler finansiert av egenkapital og ansvarlige lån/fondsobligasjoner.

Selskapsporteføljen forvaltes med en langsiktig investeringshorisont med moderat risiko, og med en målsetting om stabil avkastning. Investeringene i selskapsporteføljen oppnådde en avkastning på 0,9 prosent i fjerde kvartal, 3 prosent for året. Avkastningen er preget av nedskrivning på eiendom.

Andre forhold

Markedssituasjonen på offentlig tjenestepensjon er stabil, og avtaler med premiereserver på til sammen om lag 2,1 milliarder kroner vedtok å flytte sin ordning ut av KLP med virkning fra 1. januar 2024.

Datterforetakenes forretningsområder

Skadeforsikring

Per utgangen av fjerde kvartal 2023 var driftsresultatet før skatt 273 millioner kroner (111). Fjerde kvartal gav et resultat på 18 millioner kroner (62). Resultatutviklingen i kvartalet skyldes i hovedsak godt finansresultat som oppveier et svakt resultat fra forsikringsdriften. Driftskostnadene er lavere enn forventet.

Bestandspremien var ved utgangen av fjerde kvartal 2 586 millioner kroner, en økning på 294 millioner kroner sammenlignet med status per 31.12.22. Forsikringsinntekter økte med 305 millioner kroner tilsvarende 13,9 prosent i 2023, og utgjør 2 505 millioner kroner. Personmarkedet viser en vekst med 97 millioner kroner, tilsvarende 10,6 prosent, mens Offentlig og Bedrift viser en vekst med 208 millioner kroner, tilsvarende 16,2 prosent. Den gode veksten på offentlig og bedrift skyldes i særlig grad betydelige premieøkninger innen enkelte skadeutsatte segmenter.

Skaderesultatet, premier minus erstatninger inntruffet i 2023, utgjør 350 millioner kroner (442) per 31.12.23. Både eiendoms- og motorbransjene innen personmarkedet viser svake resultater. Økte materialkostnader som følge av økt inflasjon er medvirkende til denne utviklingen, men foretaket observerer også økt skadefrekvens innen motorsegmentet. Over tid vil foretakets premier bli justert opp for å reflektere de økte kostnadene.

Det er i kvartalet inntruffet en storskade. For året er det innrapportert fem enkeltskader og 3 naturskadehendelser over 10 millioner kroner. Avviklingen av tidligere skadeårganger er fortsatt positiv, og det er hittil i år inntektsført 79 millioner kroner, tilsvarende 3,6 prosent av reservene ved inngangen av året.

Det har i løpet av kvartalet ikke inntruffet store naturskadehendelser. Foretakets andel av naturhendelsene i 2023 er anslått til 114 millioner kroner. Av dette dekker gjenforsikring 56 millioner kroner.

Nøkkeltall for foretaket

	31.12.2023	31.12.2022
Skadeprosent	83,5	98,3
Gjenforsikringsprosent	2,8	-19
Kostnadsprosent	14,0	13,9
Totalkostnadsprosent	100,3	93,2

Netto finansinntekt var per 31.12.23 313,3 millioner kroner (-95,6), tilsvarende avkastning på 5,5 prosent (-1,7). Avkastning for fjerde kvartal isolert var 128,7 millioner kroner (41,3), tilsvarende 2,3 prosent. (0,8).

Foretakets økonomiske stilling er god, med solvensmargindekning (SCR) på 227 prosent per utgangen av 2023, sammenlignet med 222 prosent per årsslutt 2022 og 246 prosent etter tredje kvartal 2023.

Kapital- og fondsforvaltning

KLP Kapitalforvaltning AS utfører verdipapirforvaltningen i KLP-konsernet. Totalt ble det forvaltet 760 milliarder kroner ved utgangen av fjerde kvartal, hvorav 179 milliarder kroner for eksterne kunder. Hoveddelen av midlene er forvaltet på vegne av KLP og datterforetakene.

Netto tegning i KLP-fondene var 13,9 milliarder kroner i 2023, av dette hadde eksterne kunder en netto nyttegning på 17,2 milliarder kroner i 2023. Antall direkte andelseiere var ved utgangen av fjerde kvartal 37 930.

KLP Kapitalforvaltning oppnådde et resultat før skatt på 54,7 millioner kroner i 2023.

Bank

KLP Banken konsernet finansierer boliglån og annen kreditt til personkunder (personmarkedet) samt lån til kommuner, fylkeskommuner og selskaper som utfører offentlige oppgaver (offentlig marked). Bankens utlånsvirksomhet finansieres med innskudd fra personer og bedrifter, innlån i verdipapirmarkedet og egenkapital. Banken forvalter også et betydelig utlånsvolum finansiert av pensjonsmidlene i KLP.

KLP Banken konsernet oppnådde per fjerde kvartal et driftsresultat før skatt på 285,4 millioner kroner (180,5), hvorav fjerde kvartal isolert utgjør 82,3 millioner kroner (83,0). Resultatendringen i 2023 har i hovedsak sammenheng med økning i netto renteinntekter i begge forretningsområdene samt reduserte tap på finansielle instrumenter. Områdefordelt resultat gir 199,4 millioner kroner i personmarkedet (107,7) og 86,0 millioner kroner i offentlig marked (72,8).

KLP Banken konsernets utlånsbalanse per 31. desember 2023 var 42,9 milliarder kroner (42,4). Fordelingen mellom personmarkedet og offentlig marked var henholdsvis 23,9 (23,3) og 19,0 (19,1) milliarder kroner.

For KLP forvalter KLP Banken konsernet boliglån for 2,8 milliarder kroner (2,9) og 79,3 milliarder kroner i lån til offentlige låntakere og annen virksomhet (75,6).

Tap og tapsavsetninger per fjerde kvartal utgjør 0,9 millioner kroner i personmarkedet (0,3), som er en mindre reduksjon fra tredje kvartal. Renteoppgangen har så langt ikke medført vesentlig økning i tap på boliglån, men vedvarende høy inflasjon og rentenivå kan på sikt føre til redusert betjeningsevne hos lånekundene. Det er heller ikke i 2023 konstaterte tap knyttet til offentlige utlån.

Konsern

KLP-konsernet avlegger fra og med 2023 regnskap etter ny regnskapsstandard IFRS 17 Forsikringskontrakter. Den nye standarden hensyntar at KLP er gjensidig eid, og forsikringstakerne på offentlig tjenstepensjon har krav på netto eiendeler i konsernet. Det betyr at konsernet etter IFRS 17 ikke har egenkapital² og at resultatet blir null.

Konsernets forsikringsforpliktelser knyttet til forsikringskontraktene på offentlig tjenstepensjon utgjør 762 milliarder kroner per 31.12.2023. Dette er en vekst på 28 milliarder kroner i kvartalet, 75 milliarder kroner for året. Verdistigning på eiendeler og premieinnbetalinger er hovedforklaringen til veksten.

Det vises ellers til note 37 i årsregnskapet for 2022 for ytterligere beskrivelse av overgang til IFRS 17.

² Konsernet rapporterer egenkapital i regnskapet. Egenkapitalen består av bokført verdi på netto eiendeler fratrukket virkelig verdi på netto eiendeler. Dette fordi forsikringstakerne har krav på virkelig verdi på netto eiendeler, og dette kravet inngår i regnskapet. Dermed oppstår det en måledifferanse ettersom enkelte eiendeler ikke er bokført til markedsverdi. Måledifferansen rapporteres som egenkapital. Endring i måledifferanse utgjør konsernets totalresultat.

Samfunnsansvar

Gjennom 2023 har styret i samarbeid med administrasjonen jobbet med en ny strategi for samfunnsansvarsarbeidet til konsernet som blant annet har resultert i målbilder for særlig vesentlige områder. Samfunnsansvarsstrategien ble formelt vedtatt helt mot slutten av året, og det jobbes nå med å få dette innarbeidet i konsernstrategien, og i rapporteringen.

Det nye direktivet for bærekraftsrapportering (CSRD) tar utgangspunkt i årlige vesentlighetsvurderinger og skal gjøres i henhold til prinsippet om dobbelt vesentlighet. Regelverket trer i kraft for finansinstitusjoner 11.2025; for rapporteringsåret 2024. Som en naturlig fortsettelse av strategiarbeidet på samfunnsansvar, gjennomfører vi en «pilottest» av bærekraftsrapportering i henhold til det nye direktivet allerede for rapporteringsåret 2023.

Aktsomhetsvurdering av børsnoterte selskaper i Gulfstatene (Saudi-Arabia, Qatar, De forente arabiske emiratene og Kuwait) ble ferdigstilt, og det har blitt offentliggjort at 11 selskaper er utelukket som følge av høy risiko for brudd på menneskerettigheter, spesielt relatert til utfordringer rundt autoritære regimer, som begrenser ytringsfriheten og politiske rettigheter, inkludert kritikere og menneskerettighetsaktivister. Selskapene som blir utelukket er innenfor sektorene bygg, anlegg og eiendom og telekommunikasjon, hvor risikoen vurderes som særlig høy. I tillegg utelukket KLP oljeselskapet Saudi Aramco, grunnet en kombinasjon av tette bånd til dominerende statlige eier og en aktiv posisjon i strid med KLPs forventninger til klima- og energiomstillingsplaner.

Som følge av krigen i Gaza gjør KLP en særskilt aktsomhetsvurdering av israelske selskaper for å vurdere eventuell medvirkning til menneskerettighetsbrudd. I tillegg har vi god dialog med aktører som Norsk Folkehjelp og Fagforbundet om den pågående krigen, ettersom de har gjennomgått fondene norske banker tilbyr til sine kunder, for å se om fondene er investert i selskaper med virksomhet på okkupert palestinsk område.

Skadeselskapet har jobbet videre med å gjøre utvalgte forsikringsprodukter mer bærekraftige, herunder å oppfylle kriteriene til bærekraftig skadeforsikring i EU-taksonomien.

Skadeselskapet arbeider stadig med å redusere utslipp og øvrig miljøbelastning fra skadeoppkjørene. Rivningen av den totalskadde Meierigården i Porsgrunn i desember foregikk med en elektrisk drevet anleggsmaskin som reduserer både klimagassutslipp og lokal luftforurensning fra anleggsplassen.

Fremtidsutsikter

KLP har oppnådd gode resultater i 2023, og vi forventer at dette vil fortsette i 2024.

Antall uføre økte under pandemien, og det er uklart om dette nivået vil vare ved eller reduseres til nivået før 2020. KLP overvåker utviklingen med tanke på behov for styrking av uføretariffen.

Det forventes tiltakende anbudsaktivitet på offentlig tjenstepensjon, og vi vil fortsatt anstrenge oss for å være den beste leverandøren til kommune- og helse-Norge. Vi vil fortsette å fokusere på å levere gode tjenester til våre kunder og å være en ansvarlig og bærekraftig aktør i markedet.

Oslo, 16. februar 2024

Styret i Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringselskap

TINE SUNDTOFT

Leder

Terje Rootwelt

Egil Matsen

Kjerstin Fyllingen

Rune Simensen

Odd Haldgeir Larsen

Vibeke Heldal

Valgt av og blant de ansatte

Erling Bendiksen

Valgt av og blant de ansatte

Styret signerer digitalt

Resultatregnskap

KLP Konsern

NOTE	MILLIONER KRONER	4. kvartal 2023	4. kvartal 2022	01.01.2023 -31.12.2023	01.01.2022 -31.12.2022
3, 5	Resultat fra forsikringstjenester	-890	414	-1 925	485
	Netto inntekter fra investeringer som måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet	37 594	13 313	76 629	- 38 960
	Netto inntekter fra investeringer som ikke måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet	19	-220	78	8 748
4	Virkelig verdi justering investeringseiendommer og leieinntekter	-90	-1 753	-2 547	6 558
	Netto kredittap fra finansielle eiendeler som ikke måles til virkelig verdi	49	0	-186	0
	Netto inntekter fra tilknyttede selskap og felleskontrollert virksomhet	214	-4	416	334
	Netto renteinntekter bank	126	111	468	371
	Andelseiers verdiendring i konsoliderte verdipapirfond	-10 638	-3 640	-27 286	15 966
	Netto investeringsinntekter	27 274	7 808	47 573	- 6 985
	Poliseholders andel av endring i virkelig verdi av underliggende enheter	-25 001	-11 743	-43 586	24 823
	Andre forsikringsrelaterte finanskostnader	-44	-14	-42	49
5	Netto forsikringsrelaterte finanskostnader	-25 045	-11 757	-43 628	24 872
	Netto forsikringstjenester og finansielt resultat	1 338	-3 536	2 019	18 372
6	Netto kostnader ansvarlig lån og fondsobligasjonslån	-57	201	-463	- 169
	Driftskostnader	-318	-253	-1 124	- 968
	Andre inntekter	48	23	77	57
	Andre kostnader	-18	-25	-77	- 77
	Resultat før skatt	993	-3 590	432	17 215
	Skattekostnader ¹	-195	-136	-1 227	- 826
	Resultat	798	-3 726	-794	16 389
12	Aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte pensjonsordninger				
	- ytelser til ansatte	-496	57	-146	132
	Skatt på poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet	77	-5	22	- 17
	Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet	-419	53	-125	115
	Revaluering eiendommer til bruk i egen virksomhet	-56	-207	-308	- 43
4	Valutaomregning utenlandske eiendommer	566	-561	2 139	148
	Skatt på poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet	14	52	77	11
	Poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet når særlige vilkår er oppfylt	524	-717	1 908	116
	Sum utvidet resultat	105	-664	1 784	231
	Totalresultat ²	903	- 4 390	990	16 621

¹ Andelseieres andel av skattekostnad i konsoliderte verdipapirfond

² KLP-konsernet avlegger fra og med 2023 regnskap etter ny regnskapsstandard IFRS 17 Forsikringskontrakter. Den nye standarden hensyntar at KLP er gjensidig eid, og forsikringstakerne på offentlig tjenestepensjon har krav på all verdiskapning i konsernet. Det betyr at konsernet etter IFRS 17 ikke har egenkapital og at resultatet blir null.

Konsernet har imidlertid rapportert en egenkapital per 31.12.2023 på minus 2 650 millioner kroner. Denne egenkapitalen oppstår som følge av at forsikringstakerne har krav på virkelig verdi av alle eiendeler og gjeld i virksomheten, men enkelte eiendels- og gjeldsposter er ikke regnskapsført til virkelig verdi. Dermed oppstår det en verddivurderingsforskjell som utgjør egenkapital i et gjensidig forsikringsforetak. Periodens endring i verddivurderingsforskjell, 903 millioner kroner i fjerde kvartal/990 millioner kroner hittil i år, vil dermed framkomme som resultat.

Balanse

KLP Konsern

NOTE	MILLIONER KRONER	31.12.2023	31.12.2022
	Utsatt skattefordel	48	48
	Andre immaterielle eiendeler	1 379	1 049
	Varige driftsmidler	2 277	2 633
	Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	6 620	5 456
4, 9	Investeringseiendom	92 322	93 992
5	Gjenforsikringskontrakt eiendel	728	736
7, 9	Rentebærende verdipapirer og andre gjeldsinstrumenter til virkelig verdi	410 569	181 802
7	Rentebærende verdipapirer og andre gjeldsinstrumenter til amortisert kost	2 254	198 752
7, 9	Utlån kommuner, bedrifter og personkunder til virkelig verdi over resultat	79 579	0
7	Utlån kommuner, bedrifter og personkunder til amortisert kost	44 509	121 360
7, 9	Egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over resultat	354 757	282 399
7, 9	Finansielle derivater	15 587	6 820
7	Fordringer	2 674	1 700
	Kontanter og bankinnskudd	3 509	3 321
	SUM EIENDELER	1 016 813	900 068
7, 8	Fondsobligasjonslån	1 434	1 428
7, 8	Ansvarlig lån	3 327	3 147
12	Pensjonsforpliktelser	913	815
5	Forsikringsforpliktelser med rett til residualverdi	762 196	686 834
5	Andre forsikringsforpliktelser	3 392	3 181
7, 8	Utstedte obligasjonslån med fortrinnsrett	30 504	32 430
7, 8	Gjeld til kredittinstitusjoner	13 041	6 683
7, 8	Gjeld til og innskudd fra kunder	14 060	13 779
7	Finansielle derivater	3 249	3 158
	Utsatt skatt	1 055	1 153
14	Annen kortsiktig gjeld	6 364	4 233
	Egenkapital	-2 650	8 395
	Andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond	179 929	134 831
	SUM EGENKAPITAL OG GJELD	1 016 813	900 068
	Betingede forpliktelser	30 934	31 083

Egenkapitaloppstilling

KLP Konsern

2023 MILLIONER KRONER	Egenkapital
Egenkapital 31.12.2022	8 395
Prinsippendring 01.01.2023, IFRS 9 ¹	-12 035
Egenkapital 01.01.2023	-3 640
Resultat	-794
Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet	-125
Poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet når særlige vilkår er oppfylt	1 908
Sum utvidet resultat	1 784
Sum totalresultat	990
Egenkapital 31.12.2023	-2 650

2022 MILLIONER KRONER	Egenkapital
Egenkapital 31.12.2021	40 732
Prinsippendring 01.01.2022, IFRS 17 ¹	-48 918
Egenkapital 01.01.2022	-8 186
Resultat	16 389
Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet	115
Poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet når særlige vilkår er oppfylt	116
Sum utvidet resultat	231
Sum totalresultat	16 621
Andre endringer	-39
Egenkapital 31.12.2022	8 395

¹ For mer informasjon, se Årsregnskapet 2022, note 37, punkt 37.1.11 og 37.2.5 Overgangseffekter.

Kontantstrømoppstilling

KLP Konsern

MILLIONER KRONER	01.01.2023 -31.12.2023	01.01.2023 -30.09.2023	01.01.2023 -30.06.2023	01.01.2023 -31.03.2023	01.01.2022 -31.12.2022
Netto kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter	-19 180	-14 051	-3 581	116	36 130
Netto kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter ¹	-470	-351	-252	-113	-346
Netto kontantstrømmer fra finansieringsaktiviteter ²	19 838	14 149	3 812	-347	-35 851
Netto endring i kontanter og bankinnskudd	188	-254	-21	-344	-66
Beholdning av kontanter og bankinnskudd ved periodens begynnelse	3 321	3 321	3 321	3 321	3 388
Beholdning av kontanter og bankinnskudd ved periodens slutt	3 509	3 068	3 301	2 978	3 321

¹ Utbetaling ved kjøp av driftsmidler.

² Netto innbetaling av egenkapitaltilskudd, opptak og nedbetaling av gjeld, samt innbetaling fra andelseiere i konsoliderte fond.

Noter til regnskapet

KLP Konsern

Note 1 **Regnskapsprinsipper og -estimer**

Regnskapsprinsipper

Regnskapet i denne delårsrapporten viser konsernregnskapet og selskapsregnskapet til Kommunal Landspensjonskasse (KLP) for perioden 01.01.2023 – 31.12.2023. Regnskapet er ikke revidert.

Den delen av delårsrapporten som gjelder konsernregnskapet er utarbeidet i henhold til IAS 34 Delårsrapportering.

Regnskapsstandarden IFRS 17 Forsikringskontrakter trådte i kraft for regnskapsåret som startet 01.01.2023, og er tatt i bruk av konsernet. IFRS 17 har krav om sammenligningstall for 2022, så implementeringseffekten av denne standarden på minus 48,9 milliarder kroner etter skatt, ble ført mot konsernets egenkapital 01.01.2022.

Som følge av at IFRS 17 er implementert, opphører også det frivillige unntaket fra å benytte IFRS 9 Finansielle instrumenter for forsikringsbasert virksomhet. KLP benyttet dette unntaket i konsernregnskapet, og har dermed implementert IFRS 9 fra og med 1.januar 2023. IFRS 9 har ikke krav om sammenligningstall, så implementeringseffekten av denne standarden på minus 12,0 milliarder kroner, ble ført mot konsernets egenkapital den 01.01.2023. Endelige tall for implementeringseffekten for IFRS 9 er redusert med 1,6 milliarder kroner i forhold til våre foreløpige estimer oppgitt i årsrapporten for 2022. Endringen relaterer seg til effekt av endring i målemetode. For mer informasjon om regnskapsprinsippene tilknyttet disse standardene og overgangseffekter henvises det til konsernets årsrapport for 2022, note 37.

Det er ikke foretatt andre endringer i regnskapsprinsippene som har hatt betydning for delårsregnskapet per 31.12.2023. Det vises til konsernets årsrapport for 2022 for nærmere beskrivelse av regnskapsprinsipper.

Delårsregnskapet inneholder ikke all informasjon som kreves av et fullstendig årsregnskap, og denne delårsrapporten bør leses i sammenheng med årsregnskapet for 2022. Årsrapporten er tilgjengelig på klp.no.

Regnskapsestimer

Ved utarbeidelse av delårsregnskapet er det utøvet skjønn og benyttet estimer og forutsetninger som påvirker regnskapstallene. Faktiske tall kan derfor avvike fra benyttede estimer.

Måling av forsikringskontrakter under IFRS 17 medfører bruk av en del nye parametere som er beheftet med betydelig usikkerhet. De viktigste for de ulike virksomhetsområdene er:

Livsforsikringsvirksomheten

- Alle kontantstrømmer som følger av forsikringskontraktene, og som er innenfor kontraktens grense, inkluderes i måling av forsikringskontrakten. Framtidige kontantstrømmer er beregnet med forutsetninger om årlig framtidig lønnsvekst/regulering som hentes fra en framskriving av NAM modellen (Norwegian Aggregate Model). Modellen foretar en makroframskriving av sentrale økonomiske størrelser år for år basert på den økonomiske situasjonen per måletidspunktet.
- Kontantstrømmene er beregnet med beste estimat for dødelighet og uførhet.
- Kontantstrømmene neddiskonteres med en rentekurve som hensyntar tidsverdien av penger og finansiell risiko som ikke er inkludert i estimerte kontantstrømmer. Diskonteringsrentekurven for IFRS 17 er fastsatt med basis i EIOPAs rentekurve med et illikviditetspåslag.
- Risikojusteringen for ikke-finansiell risiko er beregnet utfra livsforsikringsvirksomhetens risikoappetitt og et 95 % konfidensnivå til å utgjøre 7,77 % av forsikringsforpliktelsen i 2023.

Skadeforsikringsvirksomheten

- Erstatningsavsetningene estimeres med utgangspunkt i virksomhetens historiske utbetalingsmønstre.
- Erstatningsavsetningen neddiskonteres med en rentekurve som hensyntar tidsverdien av penger og finansiell risiko som ikke er inkludert i estimerte utbetalinger. Rentekurven er fastsatt med basis i EIOPAs rentekurve med et illikviditetspåslag.

Forsikringsinntektene i IFRS 17 tilsvarer proratarisk opptjent premie med en justering for sesongvariasjon.

- Sesongvariasjonene er estimert på bakgrunn av virksomhetens historiske variasjon i påløpte erstatninger gjennom året.

Det er også innført risikojustering.

- Risikojusteringen er fastsatt på bakgrunn av virksomhetens risikoappetitt.
- Risikojusteringen tilsvarer et tillegg i forsikringstekniske avsetninger som medfører at disse med 75 % sannsynlighet er tilstrekkelige til å dekke alle forsikringstekniske forpliktelser.
- Risikojusteringen for ikke-finansiell risiko er beregnet utfra skadeforsikringsvirksomhetens risikoappetitt og et 75 % konfidensnivå, utgjør 4,3 % av forsikringsforpliktelsene i 2023.

For mer informasjon henvises det til konsernets årsregnskap for 2022 note 37.

Note 2 Segmentinformasjon

MILLIONER KRONER	Kollektiv pensjon offentlig		Skadeforsikring		Bank		Kapitalforvaltning		Øvrige		Elimineringer		Sum	
	01.01.2023	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2022	01.01.2023	01.01.2022
	-31.12.2023	-31.12.2022	-31.12.2023	-31.12.2022	-31.12.2023	-31.12.2022	-31.12.2023	-31.12.2022	-31.12.2023	-31.12.2022	-31.12.2023	-31.12.2022	-31.12.2023	-31.12.2022
Resultat fra forsikringstjenester	-1 925	485	342	457	0	0	0	0	0	0	-342	-457	-1 925	485
Netto finansinntekter fra investeringer	74 859	-22 950	319	-91	468	345	23	0	0	0	-809	-254	74 859	-22 950
Poliseholders andel av endring i virkelig verdi av underliggende enheter	-43 586	24 823	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-43 586	24 823
Andre forsikringsrelaterte finanskostnader	-42	49	29	49		0		0	0	0	-29	-49	-42	49
Andelseiers verdiendring i konsoliderte verdipapirfond	-27 286	15 966	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-27 286	15 966
Netto forsikringstjenester og finansielt resultat	2 019	18 372	690	414	468	345	23	0	0	0	-1 180	-759	2 019	18 372
Netto kostnader ansvarlig lån og fondsobligasjonslån	-463	-169	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-463	-169
Driftskostnader	-1 124	-968	-356	-310	-268	-245	-528	-602	-12	-11	1 165	1 168	-1 124	-968
Andre inntekter	77	57	10	7	92	84	560	607	13	12	-675	-711	77	57
Andre kostnader	-77	-77	0	0	-7	-4	0	0	0	0	7	4	-77	-77
Resultat før skatt	432	17 216	343	111	285	180	55	5	1	2	-684	-299	432	17 216
Skattekostnader	-1 227	-826	-147	-53	-15	-17	-12	-2	0	0	175	72	-1 227	-826
Resultat etter skatt	-794	16 389	196	59	270	163	42	3	1	1	-509	-227	-794	16 389
Endring i utvidet resultat	1 784	231	99	19	-13	11	-14	11	0	0	-72	-41	1 784	231
Totalresultat	990	16 621	295	77	257	174	29	14	0	2	-581	-267	990	16 621
Eiendeler	1 016 813	900 068	6 559	6 109	48 928	50 511	682	635	11	11	-56 181	-57 265	1 016 813	900 068
Gjeld	1 019 463	891 673	3 965	3 739	45 754	47 544	260	241	4	3	-49 983	-51 528	1 019 463	891 673

KLP konsernets virksomhet er inndelt i de fem områdene kollektiv pensjon offentlig, skadeforsikring, bank, kapitalforvaltning og øvrige. All virksomhet er rettet mot kunder i Norge.

KOLLEKTIV PENSJON OFFENTLIG

Kommunal Landspensjonskasse tilbyr kollektiv offentlig tjenstepensjon.

SKADEFORSIKRING

KLP Skadeforsikring AS tilbyr ting- og personskadeprodukter til arbeidsgivere innen offentlig og privat sektor. I tillegg tilbys et bredt spekter av standard forsikringsprodukter til personmarkedet.

BANK

KLPs bankvirksomhet omfatter foretakene KLP Banken AS og dets heleide datterforetak; KLP Kommunekreditt AS og KLP Boligkreditt AS. Bankvirksomheten omfatter tjenester som innskudd og utlån til personmarkedet, kredittkort, samt utlån med offentlig garanti.

KAPITALFORVALTNING

Kapitalforvaltning tilbys fra foretaket KLP Kapitalforvaltning AS. Foretaket tilbyr et bredt utvalg av verdipapirfond både til personkunder og institusjonelle kunder. Verdipapirforvaltningen har en samfunnsansvarlig profil.

ØVRIGE

Øvrige segmenter består av KLP Forsikringservice AS som tilbyr et bredt tjenestespekter til kommunale pensjonskasser.

Note 3 Resultat fra forsikringstjenester

TALL I MILLIONER KRONER	4. kvartal 2023	4. kvartal 2022	01.01.2023 -31.12.2023	01.01.2022 -31.12.2022
Forsikringsinntekter	143	1 309	1 780	3 743
Forsikringskostnader	-1 051	-899	-3 635	-3 677
Gjenforsikringsinntekter (+)/kostnader (-)	17	4	-71	418
Resultat fra forsikringstjenester	-890	414	-1 925	485

Note 4 Investeringseiendommer

MILLIONER KRONER	4. kvartal 2023	4. kvartal 2022	01.01.2023 -31.12.2023	01.01.2022 -31.12.2022
Netto leieinntekter	1 011	860	3 873	3 219
Endring i virkelig verdi	-1 102	-2 613	-6 420	3 338
Netto inntekter fra investeringseiendom	-90	-1 753	-2 547	6 558
Valutaomregning utenlandske eiendommer (føres i utvidet resultat)	566	-561	2 139	148
Netto inntekter fra investeringseiendom inkludert valutaomregning	476	-2 314	-407	6 706

MILLIONER KRONER	31.12.2023	31.12.2022
Bokført verdi 01.01.	93 992	89 535
Verdiregulering inkl. valutaomregning	-4 280	3 486
Netto tilgang	2 653	991
Øvrige endringer	-42	-20
Bokført verdi	92 322	93 992

Note 5 Forsikringstekniske forhold

Fra og med 2023 rapporterer konsernet forsikringsforpliktelse etter IFRS 17. Standarden krever sammenligningstall ett år tilbake, slik at åpningsbalansen etter ny standard blir 01.01.2022.

NOK MILLIONER	
Forsikringsforpliktelser med rett til residualverdi:	
Opptjente pensjonsytelser med avtalens beregningsgrunnlag og grunnlagsrente (brutto premiereserve) 31.12.2021	486 277
Administrasjonsreserve og reserve knyttet til inntrådte, ikke rapporterte erstatninger og reserver knyttet til rapporterte, ikke oppgjorte erstatninger	-18 737
Netto premiereserve 31.12.2021	467 540
Netto flyttingav oppgjente premiereserver 01.01.2022	-3 318
Opptjente pensjonsytelser med avtalens beregningsgrunnlag og grunnlagsrente (netto premiereserve)	464 222
Opptjente pensjonsytelser med beste estimat beregningsgrunnlag og diskonteringskurve for IFRS 17	403 400
Kontantstrømmer knyttet til framtidig premie og tilhørende opptjening av pensjonsytelser og andre kontantstrømmer innenfor kontraktens grense	-30 089
med beste estimat beregningsgrunnlag, lønnsvekstkurve og kiskonteringskurve for IFRS 17*	
Premiefondsald	41 006
Beste estimat pensjonsforpliktelse 01.01.2022 før risikjustering	414 317
Risikjustering	35 107
Beste estimat pensjonsforpliktelse 01.01.2022 inkludert risikjustering	449 424
Residualverdi	248 260
Forsikringsforpliktelser 01.01.2022	697 685

* Andre kontantstrømmer består av omkostningspremier, omkostninger, rentegarantipremier, egenkapitaltilskudd og tilførsel premiefond

NOK MILLIONER	LRC*	LIC*	LIC Gjenforsikring
Andre forsikringsforpliktelser			
Avsetning 31.12.2021/01.01.2022	216	2 400	335
Effekt av sesongvariasjon	9	0	0
Diskontering	0	-134	-7
Avsetning 01.01.2022 før risikjustering	225	2 266	328
Risikjustering	0	95	13
Avsetning 01.01.2022 inkludert risikjustering	225	2 361	341

LRC = Forpliktelse for gjenværende dekning (Liability for remaining coverage)

LIC = Forpliktelse for inntrufne skader (Liability for incurred claims)

NOK MILLIONER	Estimat på nåverdien av fremtidige kontantstrømmer	Risikojustering for ikke finansiell risiko	Residualverdi	Sum
Inngående balanse 01.01.2023 Forsikringsforpliktelse med rett til residualverdi	322 226	27 304	337 305	686 834
Endringer relatert til leverte forsikringstjenester				
Endring i risikojustering for ikke finansiell risiko for avløpt risiko		2 321		2 321
Erfaringsbasert justering ikke relatert til fremtidige forsikringstjenester	-53			-53
Resultat fra forsikringstjenester	-53	2 321		2 268
Endring i risikojustering for ikke finansiell risiko i starten av perioden		-2 257	2 257	0
Påløpt rente	12 553	1 089	-13 643	0
Resultatførte frigjorte kontantstrømmer	-15 978			-15 978
Endring i estimater knyttet til framtidig forsikringstjeneste	-2 558	-222	2 780	0
Endringer av diskonteringsrentekurven	9 599	833	-10 432	0
Resultat tilført poliseholder	22 526	0	37 038	59 564
Forsikringsrelaterte finanskostnader	26 143	-557	18 000	43 586
Premier	57 921			57 921
Erstatninger og andre forsikringservice kostnader (inkl. investeringskomponenter)	-28 494			-28 494
Sum kontantstrømmer	29 426			29 426
Andre endringer			81	81
Sum andre endringer			81	81
Utgående balanse 31.12.2023 Forsikringsforpliktelse med rett til residualverdi	377 742	29 068	355 386	762 196

NOK MILLIONER	Avsetning for inntrufne skader (LIC)			Sum
	Estimat på nåverdien av fremtidige kontantstrømmer	Risikojustering for inntrufne skader	Avsetning for gjenværende dekning (LRC)	
Inngående balanse 01.01.2023 Andre forsikringsforpliktelse	2 790	115	276	3 181
Forsikringsinntekter			-2 505	-2 505
Erstatninger	2 043	83		2 126
Kostnader	158	6		164
Andre endringer relatert til leverte forsikringstjenester		-40		-40
Endringer relatert til tidligere leverte forsikringstjenester	-118	-41		-158
Forsikringservice kostnader	2 084	9		2 092
Resultat fra forsikringstjenester	2 084	9	-2 505	-413
Forsikringsrelaterte finanskostnader	62	5		66
Premier	-1 983			-1 983
Erstatninger og andre forsikringservice kostnader			2 551	2 551
Sum kontantstrømmer	-1 983		2 551	568
Andre endringer	-8		-2	-10
Utgående balanse 31.12.2023 Andre forsikringsforpliktelse	2 944	128	320	3 392

NOK MILLIONER	Avsetning for inntrufne skader (LIC)		Avsetning for gjenværende dekning (LRC)	Sum
	Estimat på nåverdien av fremtidige kontantstrømmer	Risikojustering for inntrufne skader		
Inngående balanse 01.01.2023 Gjenforsikringskontrakter som er eiendeler	705	30		736
Premie betalt til gjenforsikring			-164	-164
Innkrevning ifm med inntrufne hendelser og utgifter til forsikringstjenester	137	8		145
Gjenforsikringskostnader - relatert til tidligere leverte tjenester	-44	-8		-52
Forsikringservice kostnader	93	0		93
Resultat fra forsikringstjenester	93	0	-164	-71
Forsikringsrelaterte finanskostnader	16	9		25
Premier	-108		154	45
Sum kontantstrømmer	-108		154	45
Andre endringer	-7			-7
Utgående balanse 31.12.2023 Gjenforsikringskontrakter som er eiendeler	699	39	-10	728

NOK MILLIONER	Forsikringsforpliktelse med rett til residualverdi	Andre forsikringsforpliktelse	Gjenforsikring	Konserninterne elimineringer	Sum
	Spesifikasjon av resultatposter per produktgruppe 4. kvartal 2023				
Resultat fra forsikringstjenester	-2 268	413	-71	0	-1 925
Netto forsikringsrelaterte finanskostnader	-43 586	-66	25	0	-43 628

NOK MILLIONER	Estimat på nåverdien av fremtidige kontantstrømmer	Risikojustering for ikke finansiell risiko	Residualverdi	Sum
Inngående balanse 01.01.2022 Forsikringsforpliktelse med rett til residualverdi	414 317	35 107	248 260	697 685
Endringer relatert til leverte forsikringstjenester				
Endring i risikojustering for ikke finansiell risiko for avløpt risiko		167		167
Erfaringsbasert justering ikke relatert til fremtidige forsikringstjenester	-195			-195
Resultat fra forsikringstjenester	-195	167	0	-28
Endring i risikojustering for ikke finansiell risiko i starten av perioden				
Påløpt rente	7 055	598	-7 653	0
Resultatførte frigjorte kontantstrømmer	-11 802			-11 802
Endring i estimater knyttet til framtidig forsikringstjeneste	2 689	228	-2 917	0
Endringer av diskonteringsrentekurven	-103 802	-8 796	112 597	0
Resultat tilført poliseholderes			-13 021	-13 021
Forsikringsrelaterte finanskostnader	-105 859	-7 970	89 006	-24 823
Premier	41 389			41 389
Erstatninger og andre forsikringservice kostnader (inkl. investeringskomponenter)	-27 426			-27 426
Sum kontantstrømmer	13 963			13 963
Andre endringer			39	39
Sum andre endringer			39	39
Utgående balanse 31.12.2022 Forsikringsforpliktelse med rett til residualverdi	322 226	27 304	337 305	686 834

NOK MILLIONER	Avsetning for inntrufne skader (LIC)		Avsetning for gjenværende dekning (LRC)	Sum
	Estimat på nåverdien av fremtidige kontantstrømmer	Risikojustering for inntrufne skader		
Inngående balanse 01.01.2022 Andre forsikringsforpliktelser	2 266	95	225	2 586
Forsikringsinntekter			-2 200	-2 200
Erstatninger	2 068	80		2 148
Kostnader	153	5		159
Andre endringer relatert til leverte forsikringstjenester		-31		-31
Endringer relatert til tidligere leverte forsikringstjenester	-84	-30		-113
Forsikrings service kostnader	2 138	25		2 162
Resultat fra forsikringstjenester	2 138	25	-2 200	-38
Forsikringsrelaterte finanskostnader	-44	-5		-48
Premier	0			0
Erstatninger og andre forsikringservice kostnader	-1 570		2 265	694
Sum kontantstrømmer	-1 570		2 265	694
Andre endringer	-1		-13	-13
Utgående balanse 31.12.2022 Andre forsikringsforpliktelser	2 790	115	277	3 181

NOK MILLIONER	Avsetning for inntrufne skader (LIC)		Avsetning for gjenværende dekning (LRC)	Sum
	Estimat på nåverdien av fremtidige kontantstrømmer	Risikojustering for inntrufne skader		
Inngående balanse 01.01.2022 Gjenforsikringskontrakter som er eiendeler	327	13	0	341
Premie betalt til gjenforsikring			-97	-97
Innkrevning ifm med inntrufne hendelser og utgifter til forsikringstjenester	475	21		497
Gjenforsikringskostnader - relatert til tidligere leverte tjenester	23	-4		19
Forsikringservice kostnader	498	17		515
Resultat fra forsikringstjenester	498	17	-97	418
Forsikringsrelaterte finanskostnader	0	0		0
Premier			98	98
Tilbakebetalinger	-122			-122
Sum kontantstrømmer	-122		98	-24
Andre endringer	1			1
Utgående balanse 31.12.2022 Gjenforsikringskontrakter som er eiendeler	705	30	1	736

NOK MILLIONER	Forsikringsforpliktelser med rett til residualverdi	Andre forsikringsforpliktelser	Gjenforsikring	Konserninterne elimineringer	Sum
Resultat fra forsikringstjenester	28	38	418	0	485
Forsikringsrelaterte finanskostnader	24 823	48	0	0	24 872

VIKTIGE FORUTSETNINGER

Diskonteringskurve for IFRS 17

Forventede kontantstrømmer fra forsikringskontraktene vil forfalle på ulike tidspunkter framover i tid. De framtidige kontantstrømmene neddiskonteres derfor til balansedagens verdi med en rentekurve som fastsettes på balansedagen. Diskonteringskurven for IFRS 17 er i hovedtrekk fastsatt etter de samme prinsipper som den kurve EIOPA beregner til Solvens II-formål. Hovedforskjellen er at EIOPAs estimat for volatilitetsjustering erstattes med et estimat for illikviditetspremien i obligasjonsmarkedet, og denne

kalibreres til illikviditetsgraden til KLPs forpliktelse. Nedenfor oppgis utvalgte verdier av diskonteringskurver for IFRS 17:

År	31.12.2023	31.12.2022
1	4,8 %	4,2 %
2	4,5 %	4,0 %
3	4,0 %	3,9 %
4	3,6 %	3,8 %
5	3,5 %	3,9 %
10	4,0 %	4,3 %
15	3,9 %	4,0 %
25	3,7 %	3,7 %
50	3,5 %	3,5 %
75	3,5 %	3,5 %
100	3,5 %	3,5 %

Lønnsvekstkurve

Framtidige kontantstrømmer innenfor kontraktens grense er beregnet med forutsetninger om årlig framtidig lønnsvekst/regulering som angitt i tabell under. Lønnsvekstkurven er framskrevet av NAM-modellen (Norwegian aggregate model) som foretar en makroframskrivning av sentrale økonomiske størrelser (lønnsvekst, inflasjon mm) år for år.

År	31.12.2023	31.12.2022
1	5,3 %	4,5 %
5	4,9 %	4,3 %
10	3,7 %	3,8 %
15	3,2 %	3,3 %
25	3,3 %	3,4 %
50	3,5 %	3,4 %
80	3,5 %	3,4 %

SENSITIVITET

For forsikringskontrakter med rett til residualverdi, vil renteendringer ha stor betydning på beste estimat pensjonsforpliktelse

MILLIONER KRONER	Beste estimat pensjonsforpliktelse
Beregnet med rentekurven per 31.12.2023	377 742
Alle rentesatser i diskonteringsrentekurven økes med 0,5%-poeng	264 650
Alle rentesatser i diskonteringsrentekurven reduseres med 0,5%-poeng	554 646

Note 6 Rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån og fondsobligasjonslån

MILLIONER KRONER	4. kvartal 2023	4. kvartal 2022	01.01.2023 -31.12.2023	01.01.2022 -31.12.2022
ANSVARLIGE LÅN				
Rentekostnader	-35	-32	-153	-131
Verdiendringer	-21	48	-229	-143
Sum rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån	-56	15	-382	-274
FONDSOBLIGASJONSLÅN				
Rentekostnader	-17	-16	-75	-72
Verdiendringer	16	201	-6	176
Sum rentekostnad og verdiendring fondsobligasjonslån	-1	186	-81	104
Sum rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån og fondsobligasjonslån	-57	201	-463	-169

Noten gir en spesifisering av linjen «Rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån og fondsobligasjonslån» fordelt på rentekostnader og verdiendring i periodene angitt.

Verdiendringene kommer i stor grad av at lånene er denominert i utenlandsk valuta. Det ansvarlige lånet er denominert i euro, mens fondsobligasjonslånet er utstedt i japanske yen.

Note 7 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser

Virkelig verdi skal være en representativ pris basert på hva tilsvarende eiendel eller forpliktelse ville vært omsatt for ved normale markedsbetingelser og forhold. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand. Dersom markedet for verdipapiret ikke er aktivt, eller verdipapiret ikke er notert på børs eller tilsvarende, benytter konsernet verdsettelsesteknikker for å fastsette virkelig verdi. Disse baseres bl.a. på informasjon om nylige gjennomførte transaksjoner på forretningsmessige vilkår, henvisning til omsetning av lignende instrumenter og prising ved hjelp av eksterne rentekurver og rentedifferansekurver. Estimatenes bygger i størst mulig grad på eksterne observerbare markedsdataba, og i liten grad på selskapsspesifikk informasjon.

For denne noten kan kategoriseringen av finansielle instrumenter deles opp i tre ulike nivåer; balanseklassifisering, regnskapsklassifisering og type instrument. Det er siste kategori, type instrument, hvor det gis informasjon på hvordan virkelig verdi er utledet.

FINANSIELLE INSTRUMENTER SOM MÅLES TIL AMORTISERT KOST

Denne kategorien inkluderer:

- Rentebærende verdipapirer og andre gjeldsinstrumenter som måles til amortisert kost
- Utlån kommuner, bedrifter og personkunder til amortisert kost
- Gjeld til og innskudd kunder (forpliktelse)
- Annen utstedt gjeld (forpliktelse)

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente metode. Internrenten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer over forventet løpetid. Kontantstrømmene inkluderer etableringsgebyrer og direkte transaksjonskostnader samt eventuell restverdi ved utløpet av forventet løpetid. Amortisert kost er nåverdien av disse kontantstrømmene neddiskontert med internrenten. I denne noten opplyses det forøvrig om virkelig verdi på de finansielle instrumentene som måles til amortisert kost.

FINANSIELLE INSTRUMENTER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI

Denne kategorien inkluderer:

- Egenkapitalinstrumenter
- Rentebærende verdipapirer og andre gjeldsinstrumenter som måles til virkelig verdi
- Utlån kommuner, bedrifter og personkunder til virkelig verdi
- Derivater (eiendeler og forpliktelser)
- Gjeld til kredittinstitusjoner (forpliktelse)
- Ansvarlig lånekapital (forpliktelse)

Nedenfor er det listet hvilke ulike typer finansielle instrumenter som faller inn under de ulike regnskapskategoriene og hvordan virkelig verdi blir beregnet.

- RENTEBÆRENDE VERDIPAPIRER OG ANDRE GJELDSINSTRUMENTER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI

a) Utenlandske rentepapirer

Utenlandske rentepapirer prises i hovedregel på bakgrunn av priser innhentet fra indeksleverandør. Samtidig sammenlignes priser mellom flere ulike kilder for å fange opp eventuelle feil. Følgende kilder benyttes:

- Bloomberg Barclays Indicies
- Bloomberg

Bloomberg Barclays Indicies har førsteprioritet (de dekker henholdsvis utenlandsk stat og utenlandsk kreditt). Deretter benyttes Bloomberg med bakgrunn i Bloomborgs priskilde Business Valuator Accredited in Litigation (BVAL). BVAL inneholder verifiserte priser fra Bloomberg.

b) Norske rentepapirer - stat

Til prising av norske statsobligasjoner benyttes Nordic Bond Pricing som primærkilde.

c) Norske rentepapirer – unntatt stat

Norske rentepapirer (denominert i NOK), prises som hovedregel basert på priser fra Nordic Bond Pricing. Papirer som ikke leveres av Nordic Bond Pricing, prises teoretisk. Teoretisk pris skal baseres på neddiskontert verdi av papirets fremtidige kontantstrøm. Diskontering gjøres ved å benytte en swapkurve justert for kredittspread og likviditetspread. Kredittspread skal så langt mulig baseres på en sammenlignbar obligasjon fra samme utsteder. Likviditetspread fastsettes skjønnsmessig.

d) Rentepapirer utstedt av utenlandske foretak, men denominert i kroner

Virkelig verdi beregnes etter samme hovedprinsippene som for norske rentepapirer beskrevet ovenfor.

e) Fordringer på kredittinstitusjoner

Virkelig verdi av disse anses som tilnærmet lik bokført verdi da kontraktsbetingelsene løpende endres i takt med markedsrenten.

f) Utlån til kommuner og foretak med kommunal garanti

Fordringene verdsettes ved hjelp av en verdsettelsesmodell som benytter relevante kredittpåslagsjusteringer innhentet i markedet. For garanterte utlån beregnes virkelig verdi som neddiskontert kontantstrøm basert på samme rentekurve som direktelånene, men kredittmarginen er justert til markedsnivå for aktuell kombinasjon av garantistkategori og garantiform. Garantisten er enten stat, fylkeskommune, kommune eller bank.

g) Lån med sikkerhet i pant

Prinsippene for beregning av virkelig verdi avhenger av hvorvidt utlånene har rentebinding eller ikke. Virkelig verdi av utlån med rentebinding beregnes ved å neddiskontere kontraktsfestede kontantstrømmer med markedsrente inklusive en relevant risikomargin på balansedagen. Virkelig verdi av utlån uten rentebinding anses tilnærmet lik bokført verdi da kontraktsbetingelsene løpende endres i takt med endring i markedsrentene.

- EGENKAPITALINSTRUMENTER**h) Aksjer (noterte)**

Likvide aksjer verdsettes som hovedregel på basis av priser levert fra indeksleverandør. Samtidig sammenlignes priser mellom ulike kilder for å fange opp eventuelle feil.

Følgende kilder benyttes for norske aksjer:

- Oslo Børs (primærkilde)

- Morgan Stanley Capital International (MSCI)
- Bloomberg

Følgende kilder benyttes for utenlandske aksjer:

- Morgan Stanley Capital International (MSCI) (primærkilde)
- Bloomberg

i) Aksjer (unoterte)

Konsernet benytter, så langt det lar seg gjøre, bransje anbefalingene til Verdipapirfondenes forening. Dette innebærer at sist omsatt kurs benyttes så lenge denne ansees å være representativ. Dersom prisbildet ansees som utdatert foretas en avledet verddivurdering i forhold til en relevant proxy (eksempelvis en aksjeindeks eller ett eller flere selskaper). Om dette ikke er mulig gjøres det en skjønnsmessig vurdering, denne kan være basert på fundamentalanalyse, meglervurdering eller risiko- eller likviditetsmessige tilpasninger til prisen.

j) Private Equity

Investeringer i Private Equity gjøres gjennom fond. Fondenes virkelige verdi skal baseres på rapporterte markedsverdier, som følger av International Private Equity and Venture Capital Valuation Guidelines ('IPEV Guidelines'). Disse retningslinjene fastsettes av European Venture Capital Association (EVCA) og baserer seg på prinsippet om tilnærmet markedsvurdering av foretakene. Virkelig verdi er beregnet ut ifra fondenes rapporterte markedsverdi justert for inn- og utbetalinger i perioden mellom siste rapporterte markedsverdi fra fondet og perioden det rapporteres på for konsernet. Direkteinvesteringer i Private Equity behandles analogt med omløpsaksjer, men verdsettelse kan være daglig, kvartalsvis eller årlig. I de tilfeller det har vært mulig å få informasjon om hva ko-investeringer prises til i fondene, legges dette til grunn i verdsettelsen. Øvrige direkteinvesteringene er verdsatt til kostpris, rapporterte markedsverdier fra foretak eller omsatt pris der dette foreligger.

- DERIVATER

k) Futures/FRA/IRF

Alle futureskontrakter til konsernet handles på børs. Bloomberg benyttes som priskilde. Det innhentes også priser fra en annen kilde som kontroll på at prisene fra Bloomberg er korrekte. Reuters fungerer som sekundærkilde.

l) Opsjoner

Bloomberg benyttes som kilde for prising av opsjoner som handles på børs. Reuters er sekundærkilde.

m) Renteswaper

Renteswaper verdsettes i en modell som hensyntar observerbare markedsdata som rentekurver og relevant kredittpåslag.

n) FX-swaper

FX-swaper med forfall på ett år eller mindre prises på kurver som er bygget opp fra FX swap-punkter hentet fra Reuters. For FX-swaper over ett år vurderes markedet relativt lite likvid og det skal benyttes basisjusterte swapkurver.

- GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER

o) Plasseringer hos kredittinstitusjoner og deposits

Plasseringer hos kredittinstitusjoner er innskudd med kort løpetid. Virkelig verdi beregnes ved å neddiskontere kontraktsfestede kontantstrømmer med markedsrente inklusive en relevant risikomargin på balansedagen. Deposits prises på swapkurver.

- ANSVARLIG LÅNEKAPITAL, ANNEN UTSTEDT GJELD OG INNSKUDD FRA KUNDER

p) Virkelig verdi av ansvarlige lån

For lån notert på børs hvor det anses å være et aktivt marked brukes den observerbare prisen som virkelig verdi. For øvrige lån som ikke er en del av et aktivt marked fastsettes virkelig verdi ut ifra en intern verdsettelsesmodell basert på observerbare data.

q) Virkelig verdi av utstedt fondsobligasjonslån

Virkelig verdi i denne kategorien er fastsatt ut i fra interne verdsettelsesmodeller basert på eksterne observerbare data.

r) Utstedte obligasjonslån med fortrinnsrett

Virkelig verdi i denne kategorien er fastsatt ut i fra interne verdsettelsesmodeller basert på eksterne observerbare data.

s) Innskudd fra kunder

Alle innskudd er uten rentebinding. Virkelig verdi av disse anses som tilnærmet lik bokført verdi da kontraktsbetingelsene løpende endres i takt med markedsrenten.

Tabellen under gir en nærmere spesifisering av innholdet i de ulike klassene av eiendeler og forpliktelser.

MILLIONER KRONER	31.12.2023		31.12.2022	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
RENTEBÆRENDE VERDIPAPIRER OG ANDRE GJELDSINSTRUMENTER TIL AMORTISERT KOST				
Norske obligasjoner	1 017	935	65 861	62 754
Utenlandske obligasjoner	1 237	1 108	132 892	125 280
Sum rentebærende verdipapirer og andre gjeldsinstrumenter	2 254	2 043	198 752	188 034
UTLÅN KOMMUNER, BEDRIFTER OG PERSONKUNDER - REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET				
Utlån med sikkerhet i pant	2 571	2 571	0	0
Lån til kommunal sektor eller foretak med kommunal garanti	71 141	71 141	0	0
Utlån utland med sikkerhet i pant og offentlig garanti	5 245	5 245	0	0
Andre utlån	622	622	0	0
Sum utlån kommuner, bedrifter og personkunder	79 579	79 579	0	0
UTLÅN KOMMUNER, BEDRIFTER OG PERSONKUNDER - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST				
Utlån og fordringer på kunder	42 856	42 850	26 107	24 701
Fordringer på sentralbanker	75	75	0	0
Lån til kommunal sektor eller foretak med kommunal garanti	0	0	89 743	88 342
Utlån utland med sikkerhet i pant og offentlig garanti	0	0	5 352	5 352
Fordring på kredittinstitusjoner	1 578	1 578	0	0
Andre utlån	0	0	158	158
Sum utlån kommuner, bedrifter og personkunder	44 509	44 503	121 360	118 553
RENTEBÆRENDE VERDIPAPIRER OG ANDRE GJELDSINSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI				
Norske obligasjoner	133 716	133 716	58 922	58 922
Norske sertifikater	8 189	8 189	7 648	7 648
Utenlandske obligasjoner	209 125	209 125	72 565	72 565
Utenlandske sertifikater	898	898	420	420
Plassering hos kredittinstitusjoner	58 641	58 641	42 246	42 246
Sum rentebærende verdipapirer og andre gjeldsinstrumenter	410 569	410 569	181 802	181 802
EGENKAPITALINSTRUMENTER - REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET				
Aksjer	302 882	302 882	238 730	238 730
Aksjefond	44 885	44 885	37 155	37 155
Eiendomsfond	6 990	6 990	6 514	6 514
Sum egenkapitalinstrumenter	354 757	354 757	282 399	282 399
FORDRINGER				
Fordringer i forbindelse med direkte forretninger	750	750	379	379
Fordringer ved verdipapirhandel	1 309	1 309	912	912
Fordskuddsbetalt husleie tilknyttet eiendomsvirksomheten	148	148	0	0
Andre fordringer	466	466	408	408
Sum lån og fordringer øvrige inkl. fordringer på forsikringstakere	2 674	2 674	1 700	1 700
FINANSIELL GJELD - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST				
Gjeld til kredittinstitusjoner	905	905	1 055	1 055
Utstedt obligasjonslån med fortrinnsrett	30 504	30 526	32 430	32 402
Gjeld til og innskudd fra kunder	14 060	14 060	13 779	13 779
Fondsobligasjonslån	0	0	1 428	1 428
Ansvarlige lån	0	0	3 147	3 093
Sum finansiell gjeld	45 469	45 492	51 839	51 757
FINANSIELL GJELD - REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET				
Gjeld til kredittinstitusjoner	12 137	12 137	5 628	5 628
Fondsobligasjonslån	1 434	1 434	0	0
Ansvarlige lån	3 327	3 327	0	0
Sum finansiell gjeld	16 897	16 897	5 628	5 628

MILLIONER KRONER	31.12.2023		31.12.2022	
	Eiendeler	Forpliktelser	Eiendeler	Forpliktelser
FINANSIELLE DERIVATER - REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
Valutaterminer	13 525	1 152	5 024	1 570
Renteswaper	1 383	2 096	1 077	194
Rente- og valutawaper	679	0	583	1 393
Aksjeopsjon	0	0	135	0
Sum finansielle derivater	15 587	3 249	6 820	3 158

Note 8 **Innlån**

MILLIONER KRONER	Pålydende i NOK	Valuta	Rente	Forfall	Bokført verdi 31.12.2023	Bokført verdi 31.12.2022
TIDSBEGRENSET ANSVARLIG LÅN						
Kommunal Landspensjonskasse	2 530	EUR	Fast ¹	2045	3 327	3 147
Sum ansvarlige lån	2 530	-	-	-	3 327	3 147
FONDSOBLIGASJONSLÅN						
Kommunal Landspensjonskasse	984	JPY	Fast ²	2034	1 434	1 428
Sum fondsobligasjonslån	984	-	-	-	1 434	1 428
UTSTEDTE OBLIGASJONSLÅN MED FORTRINNSRETT						
KLP Kommunekreditt AS	0	NOK	Flytende	2023	0	2 985
KLP Kommunekreditt AS	1 553	NOK	Flytende	2024	1 562	5 021
KLP Kommunekreditt AS	5 000	NOK	Flytende	2025	5 015	5 010
KLP Kommunekreditt AS	5 000	NOK	Flytende	2026	5 053	5 036
KLP Kommunekreditt AS	1 000	NOK	Fast	2027	1 012	1 012
KLP Kommunekreditt AS	6 000	NOK	Flytende	2027	6 052	0
KLP Kommunekreditt AS	700	NOK	Fast	2029	706	706
KLP Boligkreditt AS	0	NOK	Flytende	2023	0	1 603
KLP Boligkreditt AS	1 554	NOK	Flytende	2024	1 555	2 501
KLP Boligkreditt AS	2 500	NOK	Flytende	2025	2 501	2 501
KLP Boligkreditt AS	4 500	NOK	Flytende	2026	4 536	3 521
KLP Boligkreditt AS	2 500	NOK	Flytende	2027	2 516	2 512
Annet					-4	22
Sum utstedte obligasjonslån med fortrinnsrett	30 307	-	-	-	30 504	32 430
GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER						
KLP Banken AS	0	NOK	Flytende	2023	0	300
KLP Banken AS	450	NOK	Flytende	2024	453	450
KLP Banken AS	300	NOK	Flytende	2025	301	303
KLP Banken AS	150	NOK	Flytende	2026	151	0
KLP Fond	4 218	NOK/EUR/USD	Flytende	2023	4 218	1 302
KLP Fond	1 111	NOK/EUR/USD	Fast	2023	1 111	1 540
Kommunal Landspensjonskasse	6 727	NOK/EUR/USD	Flytende	2023	6 727	2 678
Kommunal Landspensjonskasse	0	NOK/EUR/USD	Fast	2023	0	0
Annet					80	110
Sum gjeld til kredittinstitusjoner	12 957	-	-	-	13 041	6 683
GJELD TIL OG INNSKUDD KUNDER ³						
Privat	12 087	NOK			12 087	11 722
Næring	1 924	NOK			1 924	2 021
Utlandet	50	NOK			50	37
Sum gjeld til og innskudd fra kunder	14 060	-			14 060	13 779
Sum innlån	60 837				62 366	57 467

¹ Lånet har et renteendringstidspunkt i 2025.

² Lånet har et renteendringstidspunkt i 2034.

³ Det er ikke kontraktfestet forfall på innskudd.

Noten viser finansiell gjeld konsernet har ved periodeslutt, hvor mesteparten er finansiering til KLP Bank konsernet.

De angitte foretakene er utstedere av den finansielle gjelden som er beskrevet. Innskudd hører inn under KLP Banken AS.

Note 9 Virkelig verdi hierarki

31.12.2023 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
<i>Tomter</i>	0	0	1 283	1 283
<i>Bygg</i>	0	0	91 040	91 040
Investerings eiendom	0	0	92 322	92 322
Utlån til virkelig verdi	0	79 579	0	79 579
<i>Sertifikater</i>	1 578	7 508	0	9 086
<i>Obligasjoner</i>	27 564	315 287	0	342 850
<i>Obligasjonsfond</i>	0	9 591	16 041	25 632
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	29 142	332 386	16 041	377 569
Utlån og fordringer	32 349	651	0	33 000
<i>Aksjer</i>	293 389	5 996	3 497	302 882
<i>Aksjefond</i>	2 378		37	2 415
<i>Eiendomsfond</i>	0	1 980	5 010	6 990
<i>Spesialfond</i>	0	0	0	0
<i>Private Equity</i>	0	0	42 470	42 470
Aksjer og andeler	295 767	7 976	51 014	354 757
Finansielle derivater	0	15 587	0	15 587
Sum eiendeler regnskapsført til virkelig verdi	357 258	436 178	159 377	952 814
FORPLIKTELSE REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
Finansielle derivater gjeld	0	3 249	0	3 249
Gjeld til andre kredittinstitusjoner og annen gjeld ¹	11 026	1 111	0	12 137
Sum forpliktelser regnskapsført til virkelig verdi	11 026	4 360	0	15 385

31.12.2022 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
Tomter	0	0	1 377	1 377
Bygg	0	0	92 615	92 615
Investerings eiendom	0	0	93 992	93 992
Utlån til virkelig verdi	0	0	0	0
Sertifikater	2 254	5 815	0	8 069
Obligasjoner	21 099	110 390	0	131 489
Obligasjonsfond	0	8 129	9 835	17 964
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	23 353	124 333	9 835	157 521
Utlån og fordringer	23 447	835	0	24 281
Aksjer	229 463	5 131	3 378	237 972
Aksjefond	2 067	0	60	2 127
Eiendomsfond	0	2 165	4 349	6 514
Spesialfond	0	0	0	0
Private Equity	0	0	35 785	35 785
Aksjer og andeler	231 530	7 297	43 572	282 399
Finansielle derivater	0	6 820	0	6 820
Sum eiendeler regnskapsført til virkelig verdi	278 330	139 285	147 399	565 014
FORPLIKTELSER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
Finansielle derivater gjeld	0	3 158	0	3 158
Gjeld til andre kredittinstitusjoner og annen gjeld ¹	4 326	1 302	0	5 628
Sum forpliktelser regnskapsført til virkelig verdi	4 326	4 460	0	8 786

¹ Linjen «Gjeld til kredittinstitusjoner» i balansen inneholder forpliktelser målt til virkelig verdi og amortisert kost. Denne linjen er derfor ikke avstembar mot balansen. Forpliktelsene som måles til amortisert kost utgjør 905 millioner kroner per 31.12.2023.

Endringer i nivå 3, Investerings eiendom	Bokført verdi 31.12.2023	Bokført verdi 31.12.2022
Inngående balanse 01.01.	93 992	89 535
Solgt / avgang som følge av reklass	0	-148
Tilgang som følge av kjøp og aktiveringer	2 653	1 139
Urealiserte endringer	-4 280	3 486
Øvrige endringer	-42	-20
Utgående balanse 31.12.	92 322	93 992
Realisert gevinst / tap	0	0

Endringer i nivå 3, Verdipapirer	Bokført verdi 31.12.2023	Bokført verdi 31.12.2022
Inngående balanse 01.01.	53 407	40 122
Solgt	-4 923	-5 749
Kjøpt	15 430	14 524
Urealiserte endringer	3 141	4 510
Utgående balanse 31.12.	67 055	53 407
Realisert gevinst / tap	1 863	2 322
Sum nivå 3 per 31.12.	159 377	147 399

Urealiserte endringer og realisert gevinst/tap reflekteres på linjen «Netto verdiendringer på finansielle instrumenter» i konsernresultatet.

Tabellene «Endringene i nivå 3» viser endringer i nivå 3 klassifiserte papirer i perioden angitt.

Virkelig verdi skal være en representativ pris basert på hva tilsvarende eiendel eller forpliktelse ville vært omsatt for ved normale markedsbetingelser og forhold. Høyeste kvalitet i forhold til virkelig verdi er basert

på noterte kurser i et aktivt marked. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand.

Nivå 1: Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra noterte priser i et aktivt marked for identiske eiendeler eller forpliktelser som enheten har tilgang til ved rapporteringstidspunktet. Eksempler på instrumenter i nivå 1 er børsnoterte papirer.

Nivå 2: Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra observerbare markedsdata. Dette inkluderer priser basert på identiske instrumenter, men hvor instrumentet ikke innehar høy nok omsetningsfrekvens og derfor ikke anses som omsatt i et aktivt marked, samt priser basert på tilsvarende eiendeler og prisledende indikatorer som kan bli bekreftet fra markedsinformasjon. Eksempler på instrumenter i nivå 2 er rentepapirer priset ut fra rentebaner.

Nivå 3: Instrumenter på nivå 3 innehar ingen observerbare markedsdata eller omsettes i markeder ansett som inaktive. Prisen baseres hovedsakelig på egne beregninger hvor reell virkelig verdi kan avvike hvis instrumentet skulle blitt omsatt. Instrumentene som omfattes i nivå 3 hos konsernet er blant annet unoterte aksjer og Private Equity.

Verdsettelse rundt poster i de ulike nivåene er beskrevet i note 8. For beskrivelse av prising på investeringseiendom henvises det til årsrapporten.

For eiendeler som inngår i nivå 3 er det ikke blitt gjort noen sensitivitetsanalyse. For sensitivitetsanalyse for investeringseiendom henvises det til årsrapporten. Alt av investeringsiendom inngår forøvrig i nivå 3.

En endring i variablene til prisingen er vurdert som lite signifikant for verdipapirene. På generelt grunnlag vil en endring i prisingen på 5 % gi en endring på 7 969 millioner kroner per 31.12.2023 på de eiendelene som ligger i nivå 3.

Hva gjelder flytting av papirer mellom nivåene er det lagt grenser på antall handelsdager og omsetningsmengde på aksjer for å skille nivå 1 og nivå 2. De generelle prinsippene rundt nivåfordeling går hovedsaklig på om eiendelen eller forpliktelsen er notert eller ikke, og om noteringen kan angis å være i et aktivt marked. For aksjer er det et ytterligere skille på handelsdager og omsetningsmengde som skiller ut noterte papirer som ikke inngår i aktivt marked. Ved flytting mellom nivåene tas det forøvrig utgangspunkt i verdien ved periodeslutt.

I 4. kvartal er det flyttet aksjer for 469 millioner kroner fra nivå 1 til nivå 2, 16 millioner kroner fra nivå 1 til nivå 3, 1 419 millioner kroner fra nivå 2 til nivå 1 og 2 millioner fra nivå 2 til nivå 3. Dette skyldes endring i likviditet.

Note 10 Presentasjon av eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør

31.12.2023 MILLIONER KRONER				Relaterte beløp som ikke er presentert netto				
	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/gjeld som er presentert netto	Balanseført verdi	Finansielle instrumenter	Sikkerhet i kontanter	Sikkerhet i verdipapirer	Netto beløp	Netto beløp justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond
EIENDELER								
Finansielle derivater	15 587	0	15 587	-1 376	-10 882	-7 399	214	209
Repoer	6 172	0	6 172	-1 113	0	0	5 058	5 058
Sum	21 759	0	21 759	-2 489	-10 882	-7 399	5 272	5 267
GJELD								
Finansielle derivater	3 249	0	3 249	-1 376	-25	-6	1 866	1 885
Repoer	1 111	0	1 111	0	0	0	1 111	0
Sum	4 360	0	4 360	-1 376	-25	-6	2 977	1 885

31.12.2022 MILLIONER KRONER				Relaterte beløp som ikke er presentert netto				
	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/gjeld som er presentert netto	Balanseført verdi	Finansielle instrumenter	Sikkerhet i kontanter	Sikkerhet i verdipapirer	Netto beløp	Netto beløp justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond
EIENDELER								
Finansielle derivater	6 820	0	6 820	-1 861	-3 879	-1 796	470	437
Repoer	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum	6 820	0	6 820	-1 861	-3 879	-1 796	470	437
GJELD								
Finansielle derivater	3 158	0	3 158	-1 861	-63	-235	1 256	1 256
Repoer	1 304	0	1 304	0	0	0	1 304	1 304
Sum	4 462	0	4 462	-1 861	-63	-235	2 560	2 560

Formålet med noten er å vise den potensielle effekten av nettingavtaler i konsernet; hvilke muligheter konsernet har for å motregne bilaterale avtaler mot andre motparter dersom disse skulle gå konkurs, og beløpet som gjenstår om alle slike nettingavtaler materialiseres. Notene viser derivatposisjoner og repoavtaler i balansen. Repoer inngår i linjen "Gjeld til kredittinstitusjoner" i balansen.

De konsoliderte tallene inkluderer alle enheter KLP konsernet anses å ha kontroll over. I tillegg viser ytterste kolonne hvilket reelt nettobeløp som gjenstår om konsernet motregner avtalene; noe som kun inkluderer konsernselskaper av ordinær art.

Note 11 Kapitalkrav

I Solvens II-balansen inngår eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi. For eiendeler som har en annen verdi i regnskapet legges derfor mer-/mindreverdiene til. For KLPs forsikringsforpliktelser finnes det ikke observerbare markedsverdier. Disse beregnes derfor ved et beste estimat basert på aktuarielle

forutsetninger. I tillegg kommer en risikomargin som skal reflektere en tredjeparts kapitalkostnader ved å overta disse forpliktelsene.

Kapitalgruppe 1 fremkommer av Solvens II-balansen, samt fondsobligasjonslånet. Kapitalgruppe 2 består av ansvarlige lån og ikke-innbetalt supplerende kapital. Fra og med 30.09.2022 regnes også risikoutjevningfondet som ansvarlig kapital i kapitalgruppe 2. Finanstilsynet har godkjent at KLPs vedtektsfestede etterinnkallingsrett kan regnes med som supplerende kapital med et beløp tilsvarende 2,5 % av foretakets premiereserve. Kapital som kan medregnes i kapitalgruppe 2 er i hovedsak begrenset oppad til 50 % av kapitalkravet.

Uten bruk av midlertidig fradrag i forsikringstekniske avsetninger er foretakets solvensgrad 317% som er godt over foretakets mål om minst 150 %. Med det midlertidige fradraget er solvensgraden 317%.

	31.12.2023	31.12.2022
SOLVENSGRAD	317 %	288 %
MILLIARDER KRONER		
FORENKLET SOLVENS II BALANSE		
Eiendeler, bokført	790	713
Merverdier HTF/lån og fordringer	-9	-13
Merverdier øvrige utlån	-1	-2
Øvrige mer/mindreverdier	0	0
Utsatt skattefordel	0	0
Sum eiendeler etter solvens II	779	699

	31.12.2023	31.12.2022
MILLIARDER KRONER		
FORENKLET SOLVENS II BALANSE		
Beste estimat	704	632
Risikomargin	11	12
Ansvarlige lån/fondsobligasjonslån	5	5
Andre forpliktelser	13	9
Utsatt skatteforpliktelse	0	0
Sum forpliktelser etter solvens II	733	657
Eiendeler minus forpliktelser	46	42
- Utsatt skattefordel	0	0
- Risikoutjevningfond (kapitalgruppe 2 fra og med 30.09.2022)	-5	-5
+ Fondsobligasjonslån	1	1
Basiskapital - kapitalgruppe 1	42	38
Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 1	42	38
Ansvarlige lån	3	3
Risikoutjevningfond (kapitalgruppe 2 fra og med 30.09.2022)	5	5
Basiskapital - kapitalgruppe 2	8	8
Supplerende kapital	14	13
Supplerende kapital - kapitalgruppe 2	14	13
Frdrag for maks. kapital i gruppe 2	-15	-14
Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 2	7	7
Utsatt skattefordel	0	0
Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 3	0	0
Tellende ansvarlig kapital under Solvens II	49	46
Solvenskapitalkrav (SCR)	16	16
Solvensgrad	317 %	288 %

Note 12 Pensjonsforpliktelser

MILLIONER KRONER	31.12.2023	31.12.2022
Balanseført netto forpliktelse 01.01.	815	870
Resultatført pensjonskostnad	197	215
Resultatført finanskostnad	28	19
Aktuarielle gevinster og tap	146	-132
Innbetalt premie/tilskudd	-274	-157
Balanseført netto forpliktelse 31.12.	913	815

FORUTSETNINGER	31.12.2023	31.12.2022
Diskonteringsrente	3,10 %	3,00 %
Lønnsvekst	3,50 %	3,50 %
Folketrygdens grunnbeløp (G)	3,25 %	3,25 %
Pensjonsregulering	2,80 %	2,60 %
Arbeidsgiveravgiftssats	14,10 %	14,10 %
Finansskatt	5,00 %	5,00 %

Effekten av endringer i forutsetningene er en økning av forpliktelsen med 146 millioner kroner per 31.12.2023. Endringen er ført under "Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet".

Note 13 Tap på rentebærende verdipapirer og utlån til amortisert kost

Noten viser tapsavsetninger på rentebærende verdipapirer som måles til amortisert kost i KLP Skadeforsikring AS samt tapsavsetninger på utlån og fordringer i KLP Banken AS.

Det vises for øvrig til note 26 i årsrapporten for KLP Skadeforsikring AS, respektive note 2 og note 10 i årsrapporten for KLP Banken AS, for nærmere beskrivelse av begge modellene.

Tap på rentebærende verdipapirer til amortisert kost

TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	Totalt trinn 1-3
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	
Avsetning 01.01.2023	261	42	0	303
Overføring til trinn 1	0	0	0	0
Overføring til trinn 2	0	0	0	0
Overføring til trinn 3	0	0	0	0
Netto endring	-34	-5	0	-38
Nye tap	27	0	0	27
Fraregnet tap	-14	-24	0	-38
Endring i risikomodell/parametere	0	0	0	0
Avsetning 31.12.2023	240	14	0	254
Endring (01.01.2023 - 31.12.2023)	-21	-28	0	-49

Tap utlån og fordringer på kunder – alle segment

TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	Totalt trinn 1-3
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	
Avsetning 01.01.2023	2 390	2 090	998	5 478
Overføring til trinn 1	873	-657	-216	0
Overføring til trinn 2	-35	53	-18	0
Overføring til trinn 3	-2	-108	110	0
Netto endring	-2 166	-949	269	-2 847
Nye tap	333	119	227	678
Fraregnet tap	-196	-157	-185	-538
Endring i risikomodell/parametere	1 214	1 937	284	3 436
Avsetning 31.12.2023	2 411	2 328	1 468	6 207
Endring (01.01.2023 - 31.12.2023)	20	238	471	729
Herav utgjør avsetning for tap på utlån og fordringer - ubenyttet kreditt				3 029

Tap på utlån og fordringer på kunder – boliglån

TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	Totalt trinn 1-3
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	
Avsetning 01.01.2023	144	207	422	774
Overføring til trinn 1	7	-7	0	0
Overføring til trinn 2	-8	25	-18	0
Overføring til trinn 3	0	-34	34	0
Netto endring	-66	152	450	537
Nye tap	65	13	188	266
Fraregnet tap	-4	-36	-28	-68
Endring i risikomodell/parametere	0	0	0	0
Avsetning 31.12.2023	139	320	1 048	1 507
Endring (01.01.2023 - 31.12.2023)	-5	113	626	734
Herav utgjør avsetning for tap på utlån og fordringer - ubenyttet kreditt på boliglån				4

Tap på utlån og fordringer på kunder – offentlig utlån

TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	Totalt trinn 1-3
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	
Avsetning 01.01.2023	184	0	0	184
Overføring til trinn 1	0	0	0	0
Overføring til trinn 2	0	0	0	0
Overføring til trinn 3	0	0	0	0
Netto endring	-13	0	0	-13
Nye tap	27	0	0	27
Fraregnet tap	-19	0	0	-19
Endring i risikomodell/parametere	0	0	0	0
Avsetning 31.12.2023	180	0	0	180
Endring (01.01.2023 - 31.12.2023)	-4	0	0	-4

Tap på utlån og fordringer på kunder – kredittkort

TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	Totalt trinn 1-3
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	
Avsetning 01.01.2023	2 040	1 883	516	4 440
Overføring til trinn 1	866	-650	-216	0
Overføring til trinn 2	-28	28	0	0
Overføring til trinn 3	-2	-74	76	0
Netto endring	-2 259	-1 222	-381	-3 861
Nye tap	235	106	17	358
Fraregnet tap	0	0	0	0
Endring i risikomodell/parametere	1 214	1 937	284	3 436
Avsetning 31.12.2023	2 067	2 008	297	4 372
Endring (01.01.2023 - 31.12.2023)	27	125	-220	-67
Herav utgjør avsetning for tap på utlån og fordringer - ubenyttet kreditt på kredittkort				3 025

Tap på utlån og fordringer på kunder – seniorlån

TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	Totalt trinn 1-3
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	
Avsetning 01.01.2023	21	0	0	21
Overføring til trinn 1	0	0	0	0
Overføring til trinn 2	0	0	0	0
Overføring til trinn 3	0	0	0	0
Netto endring	-2	0	0	-2
Nye tap	5	0	0	5
Fraregnet tap	0	0	0	0
Endring i risikomodell/parametere	0	0	0	0
Avsetning 31.12.2023	24	0	0	24
Endring (01.01.2023 - 31.12.2023)	3	0	0	3

Tap på utlån og fordringer på kunder – overtrekk innskuddskonti

TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	Totalt trinn 1-3
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	
Avsetning 01.01.2023	0	0	60	60
Overføring til trinn 1	0	0	0	0
Overføring til trinn 2	0	0	0	0
Overføring til trinn 3	0	0	0	0
Netto endring	0	0	42	42
Nye tap	0	0	22	22
Fraregnet tap	0	0	0	0
Endring i risikomodell/parametere	0	0	0	0
Avsetning 31.12.2023	0	0	124	124
Endring (01.01.2023 - 31.12.2023)	0	0	64	64

Note 14 **Annen kortsiktig gjeld**

MILLIONER KRONER	31.12.2023	31.12.2022
Kortsiktig gjeld verdipapirhandel	3 357	1 699
Påløpt ikke utlignet skatt	900	671
Leverandørgjeld	301	256
Skyldig offentlige avgifter	691	629
Øvrig kortsiktig gjeld	1 114	979
Sum annen kortsiktig gjeld	6 364	4 233

Nøkkeltall – akkumulert

Nøkkeltall - akkumulert

MILLIONER KRONER	4. kvartal 2023	3. kvartal 2023	2. kvartal 2023	1. kvartal 2023	4. kvartal 2022	3. kvartal 2022	2. kvartal 2022	1. kvartal 2022
KLP KONSERN								
Forvaltningskapital	1 016 813	972 345	956 311	948 061	900 068	913 144	900 199	902 413
Egenkapital	-2 650	-3 555	-3 623	-3 630	8 395	12 823	9 800	2 293
Solvensgrad	317 %	332 %	297 %	282 %	288 %	306 %	304 %	299 %
Antall ansatte i konsernet	1 133	1 120	1 099	1 091	1 093	1 095	1 081	1 060
KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE								
Resultat før skatt	1 245	1 136	774	539	918	461	216	71
Premieinntekter for egen regning	70 326	60 032	51 102	7 663	50 523	40 248	33 081	7 503
- herav tilflyttet premiereserve	92	91	91	91	386	386	386	376
Erstatninger for egen regning	28 261	21 501	14 840	8 331	28 517	22 453	16 367	10 642
- herav fraflyttet premiereserve, pensjonskapital mv og bufferfond	2 139	2 125	2 121	2 125	4 659	4 658	4 658	4 875
Eiendeler i kollektivporteføljen	734 337	718 214	701 944	690 902	660 366	671 095	660 834	662 500
Eiendeler i investeringsvalgporteføljen	2 830	2 730	2 833	2 683	2 609	2 602	2 665	2 588
Forsikringskundernes fond inkludert opptjent resultat	724 553	704 815	715 239	668 235	654 324	641 805	654 482	644 226
- herav fond med garantert avkastning	616 351	586 941	592 053	552 840	552 101	542 820	548 891	526 324
Ansvarlig kapital	49 692	49 918	47 317	46 768	46 158	46 307	44 901	44 809
Solvensgrad	350 %	368 %	330 %	316 %	318 %	341 %	340 %	332 %
Risikoresultat	648	364	270	71	558	963	550	105
Avkastningsresultat	29 466	15 822	21 243	13 232	-20 006	-27 421	-20 374	-7 894
Administrasjonsresultat	144	176	62	54	-17	56	-22	-9
Soliditetskapital	164 487	147 893	151 993	151 550	140 958	129 556	138 338	151 201
Avkastning kollektivporteføljen	6,4 %	3,9 %	4,2 %	2,5 %	-1,1 %	-2,6 %	-2,1 %	-2,3 %
Avkastning investeringsvalgporteføljen (LIB)	8,3 %	4,8 %	5,6 %	3,4 %	-2,5 %	-4,2 %	-3,5 %	-1,2 %
Avkastning selskapsporteføljen	3,0 %	2,1 %	1,5 %	0,9 %	2,8 %	1,4 %	0,9 %	0,6 %
KLP SKADEFORSIKRING AS								
Resultat før skatt	273	255	189	99	111	49	88	57
Forsikringsinntekter	2 505	1 863	1 230	630	2 200	1 629	1 071	546
Egenkapital	2 594	2 589	2 543	2 446	2 369	2 339	2 367	2 370
Skadeprosent brutto	83,5 %	78,9 %	82,6 %	93,9 %	98,3 %			
Gjenforsikringsprosent	2,8 %	4,7 %	5,0 %	-2,2 %	-19,0 %			
Skadeprosent etter gjenforsikring	86,3 %	83,6 %	87,6 %	91,7 %	80,8 %	80,3 %	73,4 %	79,6 %
Kostnadsprosent	14 %	13,0 %	13,9 %	13,9 %	14,5 %	14,2 %	15,3 %	15,5 %
Totalskadeprosent	100,4 %	96,6 %	101,5 %	105,6 %	93,2 %			
Avkastning på midler til forvaltning	5,5 %	3,3 %	3,6 %	2,7 %	-1,7 %	-2,5 %	-2,1 %	-0,9 %
Ansvarlig kapital solvens II	2 446	2 514	2 377	2 309	2 222	2 250	2 273	2 329
Solvenskapitaldekning	227,4 %	246 %	222 %	215 %	222 %	219 %	225 %	222 %
Årlig premievolum person	1 068,2	1 042	1 013	982	954	933	918	893
Årlig premievolum arbeidsgiver	1 517,0	1 533	1 521	1 474	1 341	1 325	1 318	1 210
Netto nyttegning (akkumulert innenfor året.)	72	61	43	20	121	123	113	7

KLP BANKEN KONSERN

Resultat før skatt	285	203	122	53	181	98	43	18
Netto renteinntekter	465	340	221	110	369	258	159	72
Øvrige driftsinntekter	89	67	44	21	85	63	43	20
Driftskostnader, avskrivninger og tapsavsetninger	-271	-201	-134	-71	-247	-181	-123	-64
Netto realisert/urealisert endring finansielle instrumenter til virkelig verdi	3	-3	-9	-7	-26	-43	-36	-10
Innskudd	14 061	14 351	14 524	14 136	13 779	13 607	13 465	13 372
Utlån til kunder	23 855	23 754	23 481	23 333	23 258	23 369	23 042	22 635
Utlån med offentlig garanti	19 001	19 371	19 449	19 384	19 117	18 718	18 321	17 974
Misligholdte lån	44	52	43	46	44	43	46	46
Innlån ved utstedelse av verdipapirer	31 408	31 616	31 661	31 999	33 485	32 613	32 444	31 862
Forvaltningskapital	48 928	49 403	49 557	49 373	50 511	49 370	48 704	47 954
Gjennomsnittlig forvaltningskapital	49 719	49 957	50 034	49 942	48 996	48 426	48 030	47 718
Egenkapital	3 174	3 132	3 072	3 008	2 966	2 897	2 555	2 548
Rentenetto	0,93 %	0,68 %	0,44 %	0,22 %	0,75 %	0,53 %	0,33 %	0,15 %
Resultat av ordinær drift før skatt	0,57 %	0,41 %	0,24 %	0,11 %	0,90 %	0,20 %	0,09 %	0,04 %
Egenkapitalavkastning før skatt	9,62 %	9,13 %	8,19 %	7,16 %	7,16 %	5,15 %	3,37 %	2,91 %
Kapitaldekning	21,7 %	20,2 %	20,3 %	20,5 %	20,7 %	19,7 %	17,7 %	18,1 %
Antall personkunder	52 488	51 340	50 231	49 697	48 804	48 216	47 759	47 123
Herav medlemmer i KLP	35 390	34 802	34 307	33 512	32 988	32 681	32 226	31 973

KLP KAPITALFORVALTNING AS

Resultat før skatt	55	42	4	11	5	-19	-30	-21
Totale midler til forvaltning	760 484	715 698	687 956	670 937	640 183	615 589	621 080	646 213
Midler forvaltet for eksterne kunder	179 219	162 321	163 444	151 269	134 215	126 187	126 193	134 367

KLPs bærekraftregnskap

Q4 2023

KLP skal levere en trygg og konkurransedyktig pensjonssparing som bidrar til at verden når de mål vi har satt oss i FNs bærekraftsmål og Parisavtalen. KLP har en ambisjon om å være ledende innenfor samfunnsansvar og bærekraft i vår bransje.

I bærekraftregnskapet redegjør vi for hvordan KLP jobber med samfunnsansvar og bærekraft, og hvilke resultater vi har oppnådd så langt i år. Bærekraftsrapporteringen bygger på KLPs verdier:

- **Åpen:** I KLP er vi så åpne og transparente som mulig, fordi vi tror det gir vårt arbeid større påvirkning og effekt. Derfor er vi åpne om både positiv og negativ påvirkning.
- **Tydlig:** I KLP skal vi rapportere tydelig og på en måte som er forståelig for våre interessenter, og tydelig definere og forklare hva vi legger i ulike begreper.
- **Ansvarlig:** I KLP skal vi være ansvarlige i vår rapportering og fremstille resultater på en redelig måte, med fokus på de områdene som er vesentlige for KLP.
- **Engasjert:** Vi i KLP mener at åpenhet er et viktig bidrag til og en forutsetning for videreutvikling i bransjen. Derfor søker vi å rapportere på en måte som er sammenlignbar med andre aktører, og vi baserer rapporteringen på beste praksis og eksisterende standarder.

Engasjert og ansvarlig eier

KLP skal være en ansvarlig investor og eier. Dette er nedfelt i KLPs konsernstrategi og samfunnsansvarsstrategi, samt kapitalforvaltningsstrategi med tilhørende investeringsprinsipper. Våre strategier og retningslinjer baserer seg på internasjonale normer og konvensjoner som skal fremme menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, redusere skade på klima, miljø og natur og bidra til en bærekraftig utvikling.

Som ansvarlig investor benytter vi oss i hovedsak av følgende virkemidler i arbeidet:

- Vi inkluderer bærekraftfaktorer i investeringsanalyser og beslutningsprosesser
- Vi prøver å påvirke selskaper, bransjer og markeder til bærekraftig verdiskapning gjennom aktivt eierskap
- Vi ekskluderer selskaper som bryter med våre kriterier, og som ikke viser evne eller vilje til endring.

Målsettinger

- KLP har som mål å stemme på 95 prosent av generalforsamlingene både i Norge og internasjonalt.
- KLP har som mål å følge opp 240 selskaper i 2023.

	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2021	31.12.2020	FNs bærekraftsmål
Unike selskapsdialoger KLP har hatt om ESG-temaer	243	255	294	362	Alle bærekraftsmål
Generalforsamlinger i norske selskap hvor KLP har stemt (antall / andel)	132 (99,2 %)	115 (95 %)	98 (85 %)	112 (97 %)	n/a
Generalforsamlinger i utenlandske selskaper hvor KLP har stemt (antall / andel)	8 472 (99,6 %)	8 787 (99 %)	8 779 (98 %)	8 052 (96 %)	n/a
Selskaper utelukket fra investeringene	799	758	657	560	Alle bærekraftsmål

Kommentar til resultater i 4. kvartal

Ved utgangen av fjerde kvartal hadde KLP initiert totalt 243 selskapsdialoger og stemt på over 8 600 generalforsamlinger både i Norge og internasjonalt. Temaer som var i fokus i dialog med selskaper var blant annet håndtering av risiko knyttet til klima og natur, KLPs forventninger til forvaltning av nordisk og boreal skog, retten til å fagorganisere seg og ansvarlig skraping av skip.

I løpet av fjerde kvartal utelukket KLP 23 selskaper for brudd på våre eksklusjonskriterier knyttet til menneskerettigheter, miljø, kontroversielle våpen, kull, pengespill og oljesand. Fem selskaper ble inkludert da de ikke lenger bryter med våre kriterier for kull, oljesand og våpen. Ved utgangen av kvartalet var totalt 799 selskaper utelukket.

Klima, miljø og natur

Klimaendringene og forringelse av natur og miljø vil på sikt kunne påvirke KLPs mulighet til å skape god avkastning på pensjonspengene vi forvalter. KLP har jobbet systematisk med klimarisiko i flere år med mål om å kunne analysere, håndtere og rapportere klimarisiko som en finansiell risiko. Samtidig har KLP et ansvar for å minimere påvirkningen vi har på klima, miljø og natur – direkte gjennom egen aktivitet, og indirekte via våre kunder, samarbeidspartnere, leverandører og investeringer.

Klimamål og klimavennlige investeringer

For at verden skal nå 1,5-gradersmålet må de globale utslippene nå netto null innen 2050. Derfor har KLP satt et mål om å innrette investeringene våre etter dette målet og nå netto null også i vår portefølje. Vi har utarbeidet et eget veikart som beskriver hvordan KLP skal vurdere hver enkelt investering opp mot en utslippsbane som er forenlig med 1,5-gradersmålet, og hvordan vi vil jobbe mot og måle vårt bidrag til målene i Parisavtalen. [Du kan lese mer om veikartet her.](#)

Det er behov for enorme investeringer dersom verden skal klare å nå klimamålene i Parisavtalen og lykkes med overgangen til et lavutslippssamfunn. En viktig del av KLPs klimamål er å øke våre klimavennlige investeringer. Klimavennlige investeringer er investeringer som bidrar direkte til utslippsreduksjoner eller på en annen måte bidrar til den grønne omstillingen i Norge og verden. For klimavennlige investeringer skiller vi mellom to ulike kategorier:

- **Nullutslippsinvesteringer** – Dette er investeringer med nullutslipp og nært nullutslipp fra driften (ikke inkludert scope 3-utslipp), og inkluderer fornybar energi, bærekraftig skog og nullutslippstransport. Dette er de samme nullutslippsinvesteringene som er 100 prosent paristilpasset i KLPs klimamål.

- **Overgangsinvesteringer** – Dette er investeringer som bidrar til å redusere utslipp og utvikle ny teknologi, eller hjelper sektorer som vanskelig kan bli nullutslipp med å bli mer bærekraftige og redusere utslipp, så som grønne utlån og obligasjoner, miljøbygg og infrastruktur.

Målsetting

- Å øke våre klimavennlige investeringer med nye 6 milliarder kroner hvert år

MILLIONER KRONER	Nye i 4. kvartal 2023	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2021	31.12.2020	FNs bærekraftsmål
Nullutslippsinvesteringer	2 901	44 175	37 579	32 340	32 687	-
Fornybar energi	2 901	41 595	35 498	29 800	32 687	7. 9. 17.
<i>Som andel av KLPs investeringer</i>	-	5,3 %	5,0 %	4,2 %	5,0 %	7.
hvorav fornybar energi i Norge	97	22 458	21 449	20 051	23 074	7.
hvorav fornybar energi internasjonalt	2 378	16 789	12 515	8 581	6 698	7.
hvorav fornybar energi i utviklingsland	426	2 348	1 534	1 168	932	7. 9. 17.
Bærekraftig skog	0	2 580	2 081	1 880	-	13. 15.
Overgangsfinansiering	559	41 279	34 402	19 612	23 569	-
Miljøbygg i eiendomsporteføljen	-	19 767	21 003	20 464	13 147	9.
<i>Som andel av porteføljens markedsverdi</i>	-	21,8 %	22,5 %	23,1 %	16,3 %	-
Miljøbygg via fond og obligasjoner	0	2 502	ny	ny	ny	9.
Grønne obligasjoner	748	12 121	9 095	5 813	1 881	-
Grønne lån	469	3 737	2 753	2 541	2 087	6. 9. 11. 13.
Bærekraftig infrastruktur	-658	3 152	1 551	891	6 328	9.
Klimavennlige investeringer totalt	3 460	85 454	71 981	51 952	56 257	-
<i>Som andel av KLPs investeringer</i>	-	10,9 %	10,2 %	7,4 %	8,1 %	-
Fossil energi	-	15 020	15 843	12 441	7 818	-
<i>Som andel av KLPs investeringer</i>	-	1,9 %	2,2 %	1,8 %	1,2 %	-

Kommentar til resultater i 4. kvartal

Klimavennlige investeringer er et fokusområde for KLP og en måte for KLP å bidra til den grønne omstillingen på. Derfor har vi et mål om å investere 6 nye milliarder hvert år, og i årets fjerde kvartal økte KLPs klimavennlige investeringer med 3,46 milliarder kroner netto. Dette er blant annet i et gjeldsfond som gir prosjektfinansiering til fornybar energi-prosjekter og et fornybarfond som fokuserer på solkraft.

KLPs eiendomsportefølje og egen drift

KLP har et ansvar for å redusere påvirkningen vi har på klima, natur og miljø. Derfor jobber vi med å redusere fotavtrykket fra driften av KLP. Som en av Nordens største eiendomsselskaper har KLP også som mål å bidra til å skape møteplasser hvor mennesker trives og kan realisere sitt potensial. Vi er opptatt av å redusere miljøavtrykket til eiendomsbransjen og har et langsiktig perspektiv på eiendommene våre. Derfor jobber vi med å forbedre oss for å redusere energiforbruk og håndtere avfall på en bedre måte.

Målsetting

- Halvere klimagassutslipp fra egen drift innen 2030, med utgangspunkt i utslippene i 2010.
- Redusere antall flyreiser med 45 prosent sammenlignet med 2019.

- Redusere energiforbruket i eiendomsporteføljen til 150 kWh per kvadratmeter.

	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2021	31.12.2020	FNs bærekraftsmål
Antall flyreiser	4 272	3 505	864	1 302	12.13.
Klimagassutslipp fra forretningsreiser med fly (tonn CO ₂ e)	285	245	52	150	12.13.
Energiforbruk i KLPs egne kontorlokaler (kWh per m ²)	134	125	97	97	9.13.
Energiforbruk i KLPs eiendomsportefølje (kWh per m ²)	141	155	161	167	9.

Kommentar til resultater i 4. kvartal

KLP holder fast ved å redusere unødvendige flyreiser, men vi ser likevel en vesentlig økning i antall flyreiser sammenlignet med fjoråret. Sammenlignet med 2019 er antall flyreiser derimot redusert med 34 prosent. Dette kan tyde på at vi har nådd et nytt normalnivå for reiseaktivitet etter pandemien. Dette gir også en økning i utslipp fra flyreiser sammenlignet med fjoråret, men sett mot 2019 er utslippene kraftig redusert. En av årsakene kan være at det er færre lange flyreiser enn tidligere.

Sammenlignet med 2022 har energiforbruket i KLPs egne kontorlokaler økt. En av årsakene kan være at det i 2022 ble innført en rekke tiltak for å spare strøm grunnet de høye energiprisene, mens det i 2023 har vært mer normal drift. Energiforbruket i eiendomsporteføljen er lavere sammenlignet med i fjor. I 2023 har KLP Eiendom sluttet å estimere strømforbruk for eiendommer hvor de mangler leietakerforbruk, noe som gir utslag i lavere energiforbruk.

Innovasjon og samfunnsutvikling

Samtidig som pensjonskapitalen investeres for å skape god avkastning, bidrar den også til innovasjon og samfunnsutvikling. KLP har flere porteføljer som målrettet er med på å gjøre en forskjell i overgangen til et bærekraftig samfunn og bygge fremtidens samfunn.

Utlån til kommuner og fylkeskommuner

KLPs utlånsvirksomhet retter seg hovedsaklig mot norske kommuner og fylkeskommuner og annen offentlig virksomhet. Lånene benyttes til formål som bidrar til lokal samfunnsutvikling og velferd, og vi har i mange år bidratt til bærekraftig utvikling av samfunnet gjennom lånefinansiering av prosjekter over hele Norge.

Målsetting

Øke utlån til denne typen formål.

MILLIONER KRONER	Nye i 4. kvartal 2023	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2021	31.12.2020	FNs bærekrafts mål
Utlån	73	90 170	87 027	84 016	81 442	
Utlån til vei og transport	-	9 718	9 067	9 700	8 887	9.
Utlån til offentlig eiendom	-	4 782	4 407	4 129	4 862	9.
Utlån til offentlig sektor og virksomheter	-	72 756	70 734	66 470	64 581	9.
Utlån til vann, avløp og renovasjon	-	2 915	2 818	3 717	3 112	9.
Hvorav grønne utlån	469	3 737	2 753	2 575	277	9.

Kommentar til resultater i 4. kvartal

I fjerde kvartal ble det utbetalt tre nye grønne lån med et samlet volum på 499,5 millioner kroner. Disse grønne lånene finansierer blant annet nytt bærekraftig bibliotek til Sarpsborg kommune, ny svømmehall i Egersund kommune og nye investeringer hos renovasjonsselskapet Remidt IKS.

Såkorninvesteringer

KLP ønsker å bidra til at gode ideer kan forfølges lokalt og skape arbeidsplasser i Norge. Ved å investere i nyskaping skal KLP bidra til lokal verdiskaping og det grønne skiftet i Norge. Vi har etablert en egen portefølje hvor vi investerer gjennom fond for såkorninvesteringer, de fleste tilknyttet norske forskningsmiljøer.

Målsetting

Å investere mellom 500 millioner og 1 milliard kroner i såkorninvesteringer og dermed bidra til nyskaping og innovasjon.

MILLIONER KRONER	Nye i 4. kvartal 2023	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2021	31.12.2020	FNs bærekrafts mål
Såkorninvesteringer i Norge	31	575	492	310	125	8.

Kommentar til resultater i 4. kvartal

I fjerde kvartal økte KLP våre investeringer i flere av såkornfondene vi allerede er investert i. Totalt økte investeringer i såkornfond med netto 31 millioner kroner.

Bank og finans i utviklingsland

Underutviklede finansinstitusjoner og manglende tilgang på finansielle tjenester så som sparing, lån og forsikring for befolkningen er til hinder for fattigdomsreduksjon i utviklingsland. Det er fortsatt rundt 1,7 milliarder mennesker i verden som ikke har tilgang til disse grunnleggende finansielle tjenestene. KLP ønsker gjennom sine investeringer i finans i utviklingsland å bidra til økonomisk vekst og bedre levekår.

Målsetting

Øke investeringer i bank og finans i utviklingsland og dermed bidra til økonomisk vekst og bedre levevilkår i utviklingsland.

MILLIONER KRONER	Nye i 4. kvartal 2023	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2021	31.12.2020	FNs bærekraftsmål
Bank og finans i utviklingsland	-	921	1 000	886	665	1. 5. 8. 9. 11. 17

KLP som arbeidsplass og arbeidsgiver

KLP jobber for å være en attraktiv arbeidsplass som gir gode utviklingsmuligheter i et likestilt og mangfoldig arbeidsmiljø. Vi fokuserer på et systematisk HMS-arbeid for å sikre et fullt forsvarlig arbeidsmiljø og samtidig oppnå gode rutiner, bedre helse og trivsel, redusert sykefravær og stort engasjement blant ansatte.

Målsetting

KLPs mål er å ha lavere sykefravær enn 4 prosent.

	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2021	31.12.2020	FNs bærekraftsmål
Ansatte i KLP	1 133	1 093	1 048	1 018	n/a
Sykefravær totalt	4,5 %	4,5 %	3,3 %	3,2 %	3.

Kommentar til resultater i 4. kvartal

Hittil i år er det totale sykefraværet på 4,5 prosent fordelt på korttidsfravær på 1,8 prosent og langtidsfravær på 2,7 prosent. Det er en nedgang i det totale sykefraværet sammenlignet med utgangen av fjerde kvartal i fjor, som lå på 4,6 prosent, fordelt på korttidsfravær på 2 prosent og langtidsfravær på 2,6 prosent.

Likestilling og mangfold

KLP arbeider aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering. Vi har tydelige retningslinjer, konkrete mål og tiltak som det arbeides med gjennom hele året. Vi har mål på kjønnsbalanse i ledende stillinger og tyngre fagstillinger, og vi jobber systematisk for å øke kvinners andel av menns lønn. Vi er partnere i «Kvinner i Finans Charter», et initiativ som skal bidra til kjønnsbalanse i finansnæringen.

Målsetting

- Å øke antallet kvinner på ledernivå og i tyngre fagstillinger

	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2021	31.12.2020	FNs bærekraftsmål
Kjønnsbalanse på ledernivå og i tyngre fagstillinger (kvinner/menn)	33 / 67 %	33 / 67 %	30 / 70 %	-	5. 8.
Nyansettelser på ledernivå og i tyngre fagstillinger (kvinner/menn)	33 / 67 %	60 / 40 %	-	-	5. 8.

Kommentar til resultater i 4. kvartal:

Vi har som mål å oppnå kjønnsbalanse i lederstillinger og tyngre fagstillinger, med minimum 40 prosent av hvert kjønn. Vi har nådd dette målet for ledere totalt. For tyngre fagstillinger har vi 30 prosent kvinneandel per 4. kvartal 2023. Dette er en oppgang fra 28 prosent fra 2022.

Oversikt over FNs bærekraftsmål som KLP bidrar til

Mål 1, *Utrydde fattigdom*

- Delmål 1.4; Innen 2030 sikre at alle menn og kvinner, særlig fattige og sårbare, har lik rett til økonomiske ressurser og tilgang til grunnleggende tjenester, til å eie og kontrollere jord og andre former for eiendom, og til arv, naturressurser, ny teknologi og finansielle tjenester, inkludert mikrofinansiering.

Mål 3, *God helse og livskvalitet*

- Delmål 3.a; Styrke gjennomføringen av Verdens helseorganisasjons rammekonvensjon om forebygging av tobakksskader i alle land.

Mål 5, *Likestilling mellom kjønnene*

- Delmål 5.1; Få slutt på alle former for diskriminering av jenter og kvinner i hele verden.
- Delmål 5.4; Anerkjenn og verdsette ubetalt omsorgs- og husholdsarbeid gjennom offentlige tjenester, infrastruktur og sosialpolitikk, og fremme delt ansvar i husholdet og familien, alt etter hva som passer i det enkelte land.
- Delmål 5.5; Sikre kvinner fullstendig og reell deltakelse og like muligheter til ledende stillinger på alle nivåer der beslutninger tas, i det politiske, det økonomiske og det offentlige liv.
- Delmål 5.a; Iverksette reformer for å gi kvinner lik rett til økonomiske ressurser, mulighet til å eie og kontrollere jord og andre former for eiendom samt tilgang til finansielle tjenester, arv og naturressurser, i samsvar med nasjonal lovgivning.

Mål 6, *Rent vann og gode sanitærforhold*

- Delmål 6.4; Betydelig bedre utnyttelse av vann i alle sektorer.

Mål 7, *Ren energi til alle*

- Delmål 7.1; Innen 2030 sikre allmenn tilgang til pålitelige og moderne energitjenester til en overkommelig pris.
- Delmål 7.2; Innen 2030 øke andelen fornybar energi i verdens samlede energiforbruk betydelig.
- Delmål 7.a; Innen 2030 styrke det internasjonale samarbeidet for å lette tilgangen til forskning og teknologi på området ren energi, inkludert fornybar energi, energieffektivisering og avansert og renere teknologi for fossilt brensel, og fremme investeringer i energiinfrastruktur og teknologi for ren energi.

Mål 8, Anstendig arbeid og økonomisk vekst

- Delmål 8.3; Fremme en utviklingsrettet politikk som støtter produktive aktiviteter, opprettelse av anstendige arbeidsplasser, entreprenørskap, kreativitet og innovasjon, og stimulere til formalisering av og vekst i antallet svært små, små og mellomstore bedrifter, blant annet ved å gi dem tilgang til finansielle tjenester..
- Delmål 8.4; Til og med 2030 gradvis å bedre utnyttelsen av globale ressurser innenfor forbruk og produksjon, og arbeide for å oppheve koblingen mellom ; økonomisk vekst og miljødelegger, i samsvar med det tiårige handlingsprogrammet for bærekraftig forbruk og produksjon, der de utviklede landene går foran.
- Delmål 8.5; Innen 2030 oppnå full og produktiv sysselsetting og anstendig arbeid for alle kvinner og menn, inkludert ungdom og personer med nedsatt funksjonsevne, og oppnå lik lønn for likt arbeid.
- Delmål 8.7; Iverksette umiddelbare og effektive tiltak for å avskaffe tvangsarbeid, få slutt på moderne slaveri og menneskehandel og sikre at de verste formene for barnearbeid – inkludert rekruttering og bruk av barnesoldater – forbys og avskaffes, og innen 2025 avskaffe alle former for barnearbeid.
- Delmål 8.8; Beskytte arbeiderrettigheter og fremme et trygt og sikkert arbeidsmiljø for alle arbeidstakere, inkludert arbeidsinnvandrere og særlig kvinnelige innvandrere, og arbeidstakere i et usikkert arbeidsforhold.
- Delmål 8.10; Styrke nasjonale finansinstitusjoners evne til å utvide tilgangen til og stimulere til bruk av bank- og forsikringstjenester og finansielle tjenester for alle.

Mål 9, Industri, innovasjon og infrastruktur

- Delmål 9.1; Utvikle pålitelig, bærekraftig og solid infrastruktur av høy kvalitet, inkludert regional og grensekryssende infrastruktur, for å støtte økonomisk utvikling og livskvalitet med vekt på overkommelig pris og likeverdig tilgang for alle.
- Delmål 9.3; Øke tilgangen til finansielle tjenester, inkludert rimelig kreditt, for små industribedrifter og andre bedrifter, særlig i utviklingsland, og styrke disse bedriftenes posisjon og integrere dem i verdikjeder og markeder.
- Delmål 9.4; Innen 2030 oppgradere infrastruktur og omstille næringslivet til å bli mer bærekraftig, med mer effektiv bruk av ressurser og mer utstrakt bruk av rene og miljøvennlige teknologiformer og industriprosesser, der alle land gjør en innsats etter egen evne og kapasitet.

- Delmål 9.a; Legge til rette for bærekraftig utvikling av infrastrukturen i utviklingsland ved å øke den finansielle, teknologiske og faglige bistanden til afrikanske land, de minst utviklede landene, kystløse utviklingsland og små utviklingsøystater

Mål 10, *Mindre ulikhet*

- Delmål 10.2; Innen 2030 sikre myndiggjøring og fremme sosial, økonomisk og politisk inkludering av alle, uavhengig av alder, kjønn, funksjonsevne, rase, etnisitet, nasjonal opprinnelse, religion eller økonomisk eller annen status
- Delmål 10.4; Vedta politikk, særlig når det gjelder skatter og avgifter, lønn og sosialomsorg, med sikte på å oppnå en gradvis utjevning av forskjeller

Mål 11, *Bærekraftige byer og lokalsamfunn*

- Delmål 11.1; Innen 2030 sikre at alle har tilgang til tilfredsstillende og trygge boliger og grunnleggende tjenester til en overkommelig pris, og bedre forholdene i slumområder.
- Delmål 11.5; Innen 2030 oppnå en betydelig reduksjon i antall dødsfall og antall personer som rammes av katastrofer, inkludert vannrelaterte katastrofer, og i betydelig grad minske de direkte økonomiske tapene i verdens samlede bruttonasjonalprodukt som følge av slike katastrofer, med vekt på å beskytte fattige og personer i utsatte situasjoner.
- Delmål 11.6; Innen 2030 redusere byenes og lokalsamfunnenes negative påvirkning på miljøet (målt per innbygger), med særlig vekt på luftkvalitet og avfallshåndtering i offentlig eller privat regi.

Mål 12, *Ansvarlig forbruk og produksjon*

- Delmål 12.5; Innen 2030 redusere avfallsmengden betydelig gjennom forebygging, reduksjon, materialgjenvinning og ombruk.
- Delmål 12.6; Stimulere selskaper, særlig store og flernasjonale selskaper, til å ta i bruk bærekraftige metoder og integrere informasjon om egen bærekraft i sine rapporteringsrutiner.

Mål 13, *Stoppe klimaendringene*

Mål 15, *Livet på land*

- Delmål 15.2; Innen 2020 fremme innføringen av en bærekraftig forvaltning av all slags skog, stanse avskoging, gjenopprette forringede skoger, og i betydelig grad øke gjenreising og nyplanting av skog på globalt nivå

Mål 17, *Samarbeid for å nå målene*

- Delmål 17.3; Mobilisere ytterligere finansielle ressurser til utviklingslandene fra flere kilder.

Noter og definisjoner

Engasjert og ansvarlig eier

Antall unike dialoger KLP har hatt med selskaper viser til direkte dialoger KLP har hatt under året angående sosiale, miljø-, eller styringsmessige temaer, og dialog KLP har ledet som del av ulike investorsamarbeid. KLP kan ha flere dialoger med et selskap i løpet av året knyttet til ulike temaer. KLPs oppfølging varierer i omfang, tema og tidsperspektiv. Dette er en form for eierskapsutøvelse der KLP engasjerer i en dialog med selskaper for å avklare hvordan de håndterer samfunnsansvarsutfordringer samt kommuniserer KLPs forventninger som investor og eier.

Generalforsamlinger. KLP benytter tjenester fra ISS for å stemme på generalforsamlinger i selskaper vi er investert i. Ved generalforsamlinger i norske selskaper (hjemmehørende eller børsnotert i Norge) stemmer KLP manuelt gjennom ISS. Ved generalforsamlinger i utenlandske selskaper benytter KLP proxy-stemmegiving gjennom ISS.

Antall utelukkelse viser til totalt antall selskaper KLP har ekskludert fra investeringene på grunn av brudd på utelukkelseskriteriene i *Retningslinje for KLP som ansvarlig investor* ved utgangen av året.

Klima, miljø og natur

Klimavennlige investeringer

Det er markedsverdien av investeringene, i millioner kroner, som oppgis. Nye investeringer er netto nye investeringer gjennom kvartalet.

Andelen er beregnet som investeringenes andel av KLPs kollektivportefølje.

For å være konsekvente med definisjonene KLP benytter i vårt klimamål har vi revidert definisjonen av klimavennlige investeringer. KLP deler klimavennlige investeringer inn i nullutslippsinvesteringer og overgangsfinansiering. Der hvor det har vært praktisk hensiktsmessige er historiske tall oppdatert i henhold til ny definisjon, men tallene er i utgangspunktet ikke sammenlignbare med tidligere rapporterte tall.

Nullutslippsinvesteringer

Nullutslippsinvesteringer er investeringer med null eller nært null utslipp fra drift.

Fornybar energi i Norge er aksje- og obligasjonsinvesteringer i norske kraft- og nettselskaper. Kraftselskapene er klassifisert som el-produsenter fra vannkraft, vindkraft eller biobrensel. Tallet inkluderer også utlån til selskaper og prosjekter i Norge innen kraftsektoren, noe det ikke har gjort tidligere. Tallet er derfor ikke direkte sammenlignbart med tidligere år.

Fornybar energi internasjonalt er investeringer i prosjekter innen fornybar energi. Dette er både aksje- og obligasjonsinvesteringer og prosjektfinansiering. Investeringene gjøres enten gjennom eksterne fondsforvaltere spesialisert på energi eller andre samarbeidspartnere. I år inkluderes også selskaper som har mer enn 95 prosent av sine inntekter fra produksjon av fornybar energi.

Fornybar energi i utviklingsland er investeringer i nye prosjekter innen fornybar energi. Investeringene gjøres dels som direkteinvesteringer i samarbeid med Norfund, dels som fondsinvesteringer gjennom fondsforvalteren Climate Investor One. Investeringene er en del av KLPs portefølje for utviklingsinvesteringer, som er ett av virkemidlene i *Retningslinje for KLP som ansvarlig investor*. Formålet er å oppnå både finansiell avkastning og samfunnsmessig gevinst. Investeringene baseres på kommersielle risiko- og avkastningsvurderinger, men vektlegger også effekten på samfunns- og miljømessige parametere.

Bærekraftig skog er investeringer i et fond som investerer i FSC-sertifiserte skogeiendommer i Sverige, Finland og Baltikum.

Nullutslippsferger er utlån til el-ferger. Disse lånene ble innfridd i andre kvartal 2022, og der derfor tatt ut av tabellen fra og med tredje kvartal. Dette medfører at verdien av klimavennlige investeringer per tredje kvartal i 2021 og 2020 avviker fra den verdien som er rapportert historisk, da verdien av nullutslippsferger ikke er inkludert i summen.

Overgangsinvesteringer

Overgangsinvesteringer er investeringer som bidrar til å redusere utslipp og utvikle ny teknologi, eller hjelper sektorer som vanskelig kan bli nullutslipp med å bli mer bærekraftige og redusere utslipp.

Miljøbygg er definert som bygg med energiklasse A eller B. Kravene i taksonomien tilsier at bygg må ha energiklasse A eller være blant topp 15 prosent av alle bygg innenfor samme nasjon eller region. I den nasjonale bygningsmassen tilsvarer A og B bygg ca. 14 prosent av byggene med aktivt energimerke, så dette vil trolig være i henhold til den kommende definisjonen. KLP bruker derfor dette som avgrensning. Tidligere år har miljøbygg vært avgrenset til kun å inkludere bygg med energimerke A, eller har inkludert bygg som er BREEAM sertifisert med minimum oppnådd karakter very good, som produserer egen energi gjennom solcellepaneler, eller som har vunnet en norsk eiendomspris hvor miljø er en viktig måleparameter. For å få sammenlignbare tall over tid er indikatoren for tidligere år oppdatert i henhold til den nye definisjonen, med energiklasse A eller B. De historiske tallene fraviker derfor fra det som er rapportert i tidligere årsrapporter.

Grønne lån er utlån til kommuner, fylkeskommuner og bedrifter med kommunal tilknytning. Lånet må ha en klar positiv miljø- og klimaeffekt og tilfredsstillende gitte kriterier, avhengig av hva slags prosjekt det er. Prosjektkategoriene er vann, avløp og renovasjon, transport og nybygg og rehabilitering av bygg. Kriteriene er basert på *Green Bond Principles*, *Climate Bond Initiative Taxonomy* og *Nordic Public Sector Issuers Position Paper on Green Bonds Impact Reporting*. Kriteriene revideres løpende ved behov.

Grønne obligasjoner er obligasjoner klassifisert som grønne og som har en ekstern tredjepartsverifisering. Det inkluderer ikke obligasjoner som allerede er medregnet i KLPs investeringer i fornybar energi i Norge ovenfor.

Infrastruktur inkluderer investeringer i et fond for bærekraftig infrastruktur i Europa.

Fossil energi er KLPs investeringer i selskaper klassifisert som olje- og gasselskaper, herunder eksempelvis letevirksomhet, produksjon og raffinaderi. Transport- og oljeserviceselskaper er ikke inkludert.

KLPs eiendomsportefølje og egen drift

Antall flyreiser er basert på tall fra vårt reisebyrå, og det er antall strekninger som rapporteres. En strekning vil si en enkelt distanse, og en tur-retur reise kan bestå av flere strekninger.

Klimagassutslipp fra flyreiser er også basert på tall fra vårt reisebyrå. De benytter utregningsmetode og utslippsfaktorer fra ICAO (International Civil Aviation Organization).

Energiforbruk i KLPs egne kontorlokaler er en vesentlig kilde til KLPs klimagassutslipp. Energiforbruket i KLPs egne kontorlokaler er ikke temperaturkorrigert, men viser faktisk forbruk. Med egne kontorlokaler menes de kontorlokalene KLP-konsernets ansatte jobber i. Tidligere år har vi kun inkludert KLPs kontorlokaler i Norge, men i år tar vi også med kontorlokaler for KLP Eiendom i Stockholm og København. Energiforbruket er hentet fra vårt energioppfølgingssystem.

Energiforbruk i KLPs eiendomsportefølje er gjennomsnittlig 12 måneders klimakorrigert spesifikk energibruk for egendriftede bygg. Med egendriftede bygg menes de eiendommene som KLP eier og har ansvar for drift og vedlikehold, og hvor KLP har muligheten til å iverksette og måle effekten av miljøtiltak. Dette er bygg i Oslo, Trondheim, København og Stockholm. Alle disse byggene har energioppfølgingssystem hvor energi- og vannforbruk registreres og overvåkes. I de aller fleste byggene er leietakers energiforbruk også medtatt, slik at vi har oversikt over totalt energiforbruk på byggene. Energiforbruk i bygg er temperaturkorrigert for å kunne måle effekt av iverksatte energisparingstiltak.

I første kvartal 2021 tok KLP i bruk et nytt energi- og miljøoppfølgingssystem for eiendommene i KLPs eiendomsportefølje. Det har tatt tid å implementere dette, og på grunn av manglende underlag fra noen eiendommer er ikke energiforbruk fra alle bygg inkludert i rapporteringen. Det har særlig vært utfordrende å innhente data fra leietagere da det nå kreves samtykke fra leietager for at KLP skal kunne hente inn denne dataen. Når underlag fra alle bygg er inkludert i det nye systemet vil vi ha et bedre rapporteringsgrunnlag enn tidligere.

KLP har en stor portefølje med bygg, som også endrer seg over tid. De enkelte byggene kan også endre bruksmønster i kortere eller lengre tidsperioder, som for eksempel i forbindelse med leietakerutskiftninger.

Det kan være ulike grunner til at det av og til ikke er mulig å få innhentet korrekte tall, eksempelvis ved feil på målere eller for sent innrapporterte tall fra våre underleverandører. Dette tas høyde for ved at rapporteringen kun inkluderer KLPs egendriftede bygg og som har sammenliknbare driftsforhold 12

måneder tilbake i tid fra rapporteringstidspunktet. Det betyr imidlertid at byggene KLP rapporterer på varierer noe fra år til år, men vurderingen er at dette likevel vil plukke opp de riktige trendene i selskapets eiendomsmasse.

Innovasjon og samfunnsutvikling

Utlån

Utlån til vei og transport er utlån til eksempelvis veiprojekter og infrastruktur og innkjøp av transportmidler.

Utlån til offentlig eiendom er utlån til eksempelvis skolebygg, rådhus og andre kommunale bygg.

Utlån til offentlig sektor og virksomheter er finansiering av ulike typer investeringer i kommuner og fylkeskommuner som for eksempel barnehager, sykehjem, skoler o.l.

Utlån til vann, avløp og renovasjon er utlån til ulike prosjekter knyttet til vann, avløp og innovasjon.

Såkorninvesteringer

Såkorninvesteringer er investeringer i såkornfond knyttet til forskningsmiljøer i Norge. Det er markedsverdien av gjennomførte investeringer som rapporteres.

Bank og finans i utviklingsland

Investeringer i bank og finans i utviklingsland er KLPs investeringer i Nordisk mikrofinansinitiativ (NMI) og NorFinance. NorFinance er et investeringsselskap KLP eier sammen med blant andre Norfund. Investeringene gjøres som en del av KLPs portefølje for utviklingsinvesteringer, som er ett av virkemidlene i *Retningslinje for KLP som ansvarlig investor*. Formålet er å oppnå både finansiell avkastning og samfunnsmessig gevinst.

KLP som arbeidsplass og arbeidsgiver

Antall ansatte er faste ansatte i KLP-konsernet i Norge, Sverige og Danmark, og inkluderer ansatte i permisjon og ansatte som jobber deltid.

Sykefravær er egenmeldt og legemeldt sykefravær for faste ansatte. *Korttidssykefravær* er definert til 1-16 dager, *langtidsfravær* 16 dager eller mer.

Ledernivå og tyngre fagstillinger er definert som alle ansatte med årslønn over 1 million kroner.

Kjønnsbalansen er utregnet som andelen kvinner og andelen menn med årslønn over 1 millioner. Kjønnsbalanse er totalt på ledernivå og i tyngre fagstillinger ved utgangen av kvartalet.

Nyansettelser på ledernivå og tyngre fagstillinger er i det aktuelle kvartalet.

Kommunal Landspensjonskasse

4. kvartal 2023

Resultatregnskap

Kommunal Landspensjonskasse

NOTE	MILLIONER KRONER	4. kvartal 2023	4. kvartal 2022	01.01.2023 -31.12.2023	01.01.2022 -31.12.2022
2	Premieinntekter for egen regning	10 294	9 889	70 326	50 523
	Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	936	-2 303	241	6 441
	Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	3 308	2 935	14 507	10 824
3	Verdiendringer på investeringer	11 539	9 411	32 140	-27 220
	Realisert gevinst og tap på investeringer	1 357	-32	-4 388	2 385
	Netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	17 140	10 011	42 500	-7 570
3	Netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	90	47	212	-58
	Andre forsikringsrelaterte inntekter	365	346	1 415	1 358
4	Erstatninger	-6 761	-6 064	-28 261	-28 517
	Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfaste forpliktelser	-16 040	-13 743	-62 104	-11 731
	Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - særskilt investeringsvalgportefølje	4	-37	-315	-392
	Midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfaste forpliktelser	-4 665	312	-20 632	-651
5	Forsikringsrelaterte driftskostnader	-419	-430	-1 512	-1 487
	Andre forsikringsrelaterte kostnader	-360	-348	-1 408	-1 368
	Resultat av teknisk regnskap	-353	-17	221	107
3, 6	Netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen	521	532	1 282	1 066
	Andre inntekter	16	8	48	16
	Forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen	-75	-66	-306	-271
	Resultat av ikke-teknisk regnskap	462	474	1 024	811
	Resultat før skattekostnad	109	457	1 245	918
	Skattekostnader	-13	-73	-277	-115
	Resultat før andre inntekter og kostnader	96	384	968	803
7	Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger	-307	19	-88	66
	Andel av andre resultatkomponenter ved anvendelse av egenkapitalmetoden	-189	38	-59	66
	Justering av forsikringsforpliktelsene	52	-13	13	-21
	Skatt på andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet	77	-5	22	-17
	Sum andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet	-367	40	-111	94
	TOTALRESULTAT	-271	424	856	897
	DISPONERINGER OG OVERFØRINGER, FORELØPIG 2023 / ENDELIG 2022:				
	Overført egenkapitaltilskudd			-317	-576
	Overført risikoutjevningfond			-295	142
	Overført annen opptjent egenkapital			-244	-464
	Sum resultatdisponeringer og overføringer			-856	-897

Balanse

Kommunal Landspensjonskasse

NOTE	MILLIONER KRONER	31.12.2023	31.12.2022
EIENDELER			
EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN			
	Immaterielle eiendeler	1 326	978
8	Bygninger og andre faste eiendommer	1 301	1 399
	Aksjer og andeler i eiendomsdatterforetak	3 068	3 483
	Aksjer og andeler i øvrige datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	6 200	5 641
9	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	21 256	20 132
8, 9	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	13 426	12 489
	Fordringer	1 483	1 350
10	Bruksretteeiendeler	756	865
	Andre eiendeler	1 182	956
	Sum eiendeler i selskapsporteføljen	49 999	47 292
EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJENE			
	Aksjer og andeler i eiendomsdatterforetak	73 742	74 979
	Aksjer og andeler i øvrige datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	6 662	5 495
	Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	11 137	11 858
9	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	288 086	267 451
8, 9	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	354 711	300 584
	Sum investeringer i kollektivporteføljen	734 337	660 366
	Aksjer og andeler i eiendomsdatterforetak	296	301
	Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	58	61
9	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	989	943
8, 9	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	1 488	1 305
	Sum investeringer i investeringsvalgporteføljen	2 830	2 609
	Sum eiendeler i kundeporteføljene	737 168	662 976
	SUM EIENDELER	787 167	710 268

NOTE	MILLIONER KRONER	31.12.2023	31.12.2022
EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE			
	Innskutt egenkapital	22 868	21 388
	Opptjent egenkapital	22 046	21 411
	Sum egenkapital	44 914	42 799
9	Ansvarlig lånekapital mv.	4 795	4 575
	Premiereserve mv.	571 399	516 525
	Bufferfond	108 017	102 162
	Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.	42 251	33 024
	Sum forsikringsforpliktelse - kontraktsfaste forpliktelse	721 667	651 711
	Pensjonskapital mv.	2 173	2 005
	Bufferfond	185	61
	Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.	491	547
	Sum forsikringsforpliktelse - særskilt investeringsportefølje	2 850	2 613
7	Pensjonsforpliktelse o.l.	572	524
	Forpliktelse ved periodeskatt	435	467
	Forpliktelse ved utsatt skatt	370	316
10	Leieforpliktelse	822	920
11	Forpliktelse	10 508	5 985
	Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente inntekter	234	357
	SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE	787 167	710 268
POSTER UTENOM BALANSEN			
	Betingede forpliktelse	28 420	28 767

Egenkapitaloppstilling

Kommunal Landspensjonskasse

2023 MILLIONER KRONER	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital		Sum egenkapital
		Risiko- utjevningssfond	Annen opptjent egenkapital	
Egenkapital 31.12.2022	21 388	4 643	16 768	42 799
Endring ført direkte mot egenkapital ¹			96	96
Egenkapital 01.01.2023	21 388	4 643	16 864	42 896
Resultat før andre inntekter og kostnader	317	295	355	968
Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger			-88	-88
Andel av andre resultatkomponenter ved anvendelse av egenkapitalmetoden			-59	-59
Justering av forsikringsforpliktelsene			13	13
Skatt på andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet			22	22
Sum andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet			-111	-111
Totalresultat	317	295	244	856
Innbetalt egenkapitaltilskudd	1 162			1 162
Sum transaksjoner med eierne	1 162			1 162
Egenkapital 31.12.2023	22 868	4 938	17 108	44 914

¹ Implementeringseffekter som følge av endringer i benyttede IFRS Accounting Standard

2022 MILLIONER KRONER	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital		Sum egenkapital
		Risiko- utjevningssfond	Annen opptjent egenkapital	
Egenkapital 31.12.2021	19 831	4 370	16 476	40 678
Endring ført direkte mot egenkapital ¹		415	-172	243
Egenkapital 01.01.2022	19 831	4 786	16 304	40 921
Resultat før andre inntekter og kostnader	576	-142	369	803
Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger			66	66
Andel av andre resultatkomponenter ved anvendelse av egenkapitalmetoden			66	66
Justering av forsikringsforpliktelsene			-21	-21
Skatt på andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet			-17	-17
Sum andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet			94	94
Totalresultat	576	-142	464	897
Innbetalt egenkapitaltilskudd	982			982
Sum transaksjoner med eierne	982			982
Egenkapital 31.12.2022	21 388	4 643	16 768	42 799

¹ Se note 2.1.1 c) i årsrapporten for 2022 for informasjon

Kontantstrømoppstilling

Kommunal Landspensjonskasse

MILLIONER KRONER	01.01.2023 -31.12.2023	01.01.2023 -30.09.2023	01.01.2023 -30.06.2023	01.01.2023 -31.03.2023	01.01.2022 -31.12.2022
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-439	-408	885	476	-374
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter ¹	-468	-348	-249	-112	-329
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktivitet ²	1 130	821	-292	-276	866
Netto endring i kontanter og bankinnskudd	223	64	344	88	163
Beholdning av kontanter og bankinnskudd ved periodens begynnelse	918	918	918	918	755
Beholdning av kontanter og bankinnskudd ved periodens slutt	1 141	982	1 261	1 006	918

¹ Utbetaling ved kjøp av driftsmidler.

² Netto innbetaling av egenkapitaltilskudd, opptak og nedbetaling av gjeld.

Noter til regnskapet

Kommunal Landspensjonskasse

Note 1 Regnskapsprinsipper og -estimer

Regnskapsprinsipper

Regnskapet i denne delårsrapporten viser delårsregnskapet for Kommunal Landspensjonskasse (KLP), for perioden 01.01.2023 – 31.12.2023. Regnskapet er ikke revidert.

Delårsregnskapet er avlagt etter Forskrift av 18. desember 2015 nr. 1824: Forskrift om årsregnskap for livsforsikringsforetak (årsregnskapsforskriften) og IAS 34 Delårsrapportering. Delårsregnskapet er utarbeidet etter samme prinsipper som årsregnskapet for 2022 med mindre annet er oppgitt.

Årsregnskapsforskriften har endret reglene for innregning og måling av finansielle instrumenter. Disse skal ifølge årsregnskapsforskriften innregnes i samsvar med IFRS 9 fra og med regnskapsår som starter 1. januar 2023. Årsregnskapsforskriften åpner imidlertid for at finansielle eiendeler som tilfredsstiller kriteriene i IFRS 9.4.2A kan måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendring i utvidet resultat. KLP har benyttet muligheten til å måle disse verdipapirene til amortisert kost.

Implementeringseffekten av IFRS 9 som er bokført 01.01.2023, er delvis ført mot foretakets egenkapital og delvis mot forsikringsforpliktelsene som vist i tabellen under:

MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen	Kollektiv- porteføljen	Investeringsvalg- porteføljen	Samlet for kundeporteføljene
Aksjer i datterselskaper	98	0	0	0
Finansielle eiendeler	-2	-13	0	-13
Finansielle forpliktelser	0	0	0	0
Skatteeffekt	1	0	0	0
Netto effekt	96	-13	0	-13
Effekten føres mot:	Egenkapitalen			Forsikringsforpliktelsene

Ved innføringen av IFRS 9 er det ikke krav om sammenligningstall, så tall som vedrører finansielle instrumenter for 2022 er ikke omarbeidet.

For mer informasjon om regnskapsprinsippene tilknyttet denne endringen og implementeringseffekter henvises det til foretakets årsrapport for 2022, note 37.

Delårsregnskapet inneholder ikke all informasjon som kreves av et fullstendig årsregnskap, og denne delårsrapporten bør leses i sammenheng med årsregnskapet for 2022. Foretakets årsrapport er tilgjengelig på klp.no.

Regnskapsestimater

Ved utarbeidelse av delårsregnskapet er det utøvet skjønn og benyttet estimater og forutsetninger som påvirker regnskapstallene. Faktiske tall kan derfor avvike fra benyttede estimater.

Ved implementering av nye regler for innregning og måling av finansielle instrumenter, er det krav til avsetninger for forventet kredittap på finansielle instrumenter verdsatt til amortisert kost. Det vil være betydelig estimatusikkerhet knyttet til beregning av forventet kredittap. For øvrig vises det til note 3 «Viktige regnskapsestimater og vurderinger» i årsregnskapet for 2022 for beskrivelse av regnskapsposter hvor det er betydelig risiko for vesentlige endringer i balanseførte verdier i framtidige perioder.

Note 2 Premieinntekter for egen regning

MILLIONER KRONER	4. kvartal 2023	4. kvartal 2022	01.01.2023 -31.12.2023	01.01.2022 -31.12.2022
Forfalte premier, brutto	10 293	9 889	70 234	50 137
Overføring av premiereserve fra andre	0	0	92	386
Sum premieinntekter for egen regning	10 294	9 889	70 326	50 523

Note 3 Tap på rentebærende verdipapir og utlån til amortisert kost

Noten viser tapsavsetninger på rentebærende verdipapir som måles til amortisert kost samt utlån og fordringer som måles til amortisert kost. I fjerde kvartal er det ikke foretatt noen endringer på modellene som brukes for å beregne forventet tap. I denne perioden er tapsavsetningene redusert med 48,7 millioner kroner. Se note 37 i årsrapporten for nærmere beskrivelse av modellen.

Tap rentebærende verdipapirer til amortisert kost

TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	Totalt trinn 1-3
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	
Inngående balanse, 01.01.2023	29 793	4 039	0	33 832
Overføring til trinn 1	0	0	0	0
Overføring til trinn 2	0	0	0	0
Overføring til trinn 3	0	0	0	0
Netto endring	-2 985	-818	0	-3 803
Nye tap	4 497	0	0	4 497
Fraregnet tap	-5 777	-1 011	0	-6 788
Avsetning 31.12.2023	25 528	2 210	0	27 738
Endring (01.01.2023 - 31.12.2023)	-4 265	-1 829	0	-6 094

Tap utlån og fordringer - alle segment

TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	Totalt trinn 1-3
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	
Inngående balanse, 01.01.2023	5 187	4	97	5 289
Overført til trinn 1	2	-2	0	0
Overført til trinn 2	-1 449	1 449	0	0
Overført til trinn 3	0	0	0	0
Netto endring	14	183 903	386	184 303
Nye tap	653	0	0	653
Fraregnet tap	-82	0	-97	-180
Avsetning 31.12.2023	4 325	185 354	386	190 065
Endring (01.01.2023 - 31.12.2023)	-862	185 349	289	184 776

Tap på bedriftslån

TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	Totalt trinn 1-3
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	
Inngående balanse, 01.01.2023	4 388	0	0	4 388
Overført til trinn 1	0	0	0	0
Overført til trinn 2	-1 449	1 449	0	0
Overført til trinn 3	0	0	0	0
Netto endring	0	183 897	0	183 897
Nye tap	548	0	0	548
Fraregnet tap	-1	0	0	-1
Avsetning 31.12.2023	3 486	185 346	0	188 832
Endring (01.01.2023 - 31.12.2023)	-902	185 346	0	184 444

Tap på boliglån

TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	Totalt trinn 1-3
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	
Inngående balanse, 01.01.2023	6	4	97	108
Overført til trinn 1	2	-2	0	0
Overført til trinn 2	0	0	0	0
Overført til trinn 3	0	0	0	0
Netto endring	-4	5	386	387
Nye tap	3	0	0	3
Fraregnet tap	0	0	-97	-97
Avsetning 31.12.2023	7	8	386	401
Endring (01.01.2023 - 31.12.2023)	1	3	289	293

Tap på offentlige utlån

TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	Totalt trinn 1-3
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	
Inngående balanse, 01.01.2023	792	0	0	792
Overført til trinn 1	0	0	0	0
Overført til trinn 2	0	0	0	0
Overført til trinn 3	0	0	0	0
Netto endring	-87	0	0	-87
Nye tap	102	0	0	102
Fraregnet tap	0	0	0	0
Avsetning 31.12.2023	808	0	0	808
Endring (01.01.2023 - 31.12.2023)	15	0	0	15

Tap på OPS lån

TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	Totalt trinn 1-3
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	
Inngående balanse, 01.01.2023	0	0	0	0
Overført til trinn 1	0	0	0	0
Overført til trinn 2	0	0	0	0
Overført til trinn 3	0	0	0	0
Netto endring	24	0	0	24
Nye tap	0	0	0	0
Fraregnet tap	0	0	0	0
Endring i risikomodell/parametere	0	0	0	0
Avsetning 31.12.2023	24	0	0	24
Endring (01.01.2023 - 31.12.2023)	24	0	0	24

Tap på seniorlån

TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	Totalt trinn 1-3
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	
Inngående balanse, 01.01.2023	0	0	0	0
Overført til trinn 1	0	0	0	0
Overført til trinn 2	0	0	0	0
Overført til trinn 3	0	0	0	0
Netto endring	0	0	0	0
Nye tap	0	0	0	0
Fraregnet tap	0	0	0	0
Avsetning 31.12.2023	0	0	0	0
Endring (01.01.2023 - 31.12.2023)	0	0	0	0

Tap alle segment - utenom balansen

TUSEN KRONER	12-mnd forventet tap	Levetids- forventet tap - ikke misligholdt	Levetids- forventet tap - misligholdt	Totalt trinn 1-3
	trinn 1	trinn 2	trinn 3	
Inngående balanse, 01.01.2023	0	0	0	0
Overført til trinn 1	0	0	0	0
Overført til trinn 2	0	0	0	0
Overført til trinn 3	0	0	0	0
Netto endring	81	0	0	82
Nye tap	0	0	0	0
Fraregnet tap	-81	0	0	-82
Avsetning 31.12.2023	0	0	0	0
Endring (01.01.2023 - 31.12.2023)	0	0	0	0

Note 4 Erstatninger

MILLIONER KRONER	4. kvartal 2023	4. kvartal 2022	01.01.2023 -31.12.2023	01.01.2022 -31.12.2022
Utbetalte erstatninger	6 747	6 063	26 122	23 858
Overføring av premiereserve til andre	14	0	2 139	4 659
Sum erstatninger	6 761	6 064	28 261	28 517

Note 5 Forsikringsrelaterte driftskostnader

MILLIONER KRONER	4. kvartal 2023	4. kvartal 2022	01.01.2023 -31.12.2023	01.01.2022 -31.12.2022
Personalkostnader	263	239	882	843
Avskrivninger og nedskrivninger	57	48	224	189
Andre driftskostnader	99	142	406	454
Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	419	430	1 512	1 487

Note 6 Verdiendring eiendomsinvesteringer

Porteføljen av investeringseiendommer inklusive investeringseiendommer eid via datterselskaper er verdivurdert per 31.12.2023.

MILLIONER KRONER	4. kvartal 2023	4. kvartal 2022	01.01.2023 -31.12.2023	01.01.2022 -31.12.2022
Verdiregulering inkludert valutaendringer	-466	-3 315	-4 422	3 417
Valutasikring	-332	1 045	-1 969	134
Netto verdiregulering inkludert valutasikring	-798	-2 270	-6 391	3 550

Note 7 Pensjonsforpliktelser

MILLIONER KRONER	31.12.2023	31.12.2022
Balanseført netto forpliktelse 01.01.	524	553
Resultatført pensjonskostnad	120	124
Resultatført finanskostnad	19	13
Aktuarielle gevinster og tap	88	-66
Innbetalt premie/tilskudd	-179	-101
Balanseført netto forpliktelse 31.12.	572	524

FORUTSETNINGER	31.12.2023	31.12.2022
Diskonteringsrente	3,10 %	3,00 %
Lønnsvekst	3,50 %	3,50 %
Folketrygdens grunnbeløp (G)	3,25 %	3,25 %
Pensjonsregulering	2,80 %	2,60 %
Arbeidsgiveravgiftssats	14,10 %	14,10 %
Finansskatt	5,00 %	5,00 %

Effekten av endringer i forutsetningene er en økning av forpliktelsen med 88 millioner kroner per 31.12.2023. Endringen er ført under "Sum andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet".

Note 8 Virkelig verdi hierarki

31.12.2023 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI				
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
Sertifikater	0	440	0	440
Obligasjoner	0	7 975	0	7 975
Obligasjonsfond	3 344	0	0	3 344
Rentebærende verdipapirer	3 344	8 416	0	11 760
Utlån og fordringer	916	219	0	1 135
Aksjer	0	0	4	4
Aksjer og andeler	0	0	4	4
Finansielle derivater	0	527	0	527
Andre finansielle eiendeler	0	1	0	1
Sum selskapsporteføljen	4 261	9 162	4	13 426
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
Sertifikater	1 578	1 618	0	3 196
Obligasjoner	20 668	28 533	0	49 202
Obligasjonsfond	24 743	11 070	16 041	51 854
Rentebærende verdipapirer	46 989	41 221	16 041	104 252
Utlån og fordringer	19 960	829	0	20 788
Aksjer	68 712	2 134	3 403	74 248
Aksjefond	89 660	0	37	89 696
Eiendomsfond	0	1 980	8 176	10 156
Spesialfond	0	2 497	0	2 497
Private Equity	0	0	42 470	42 470
Aksjer og andeler	158 371	6 611	54 085	219 067
Finansielle derivater	0	9 814	0	9 814
Andre finansielle eiendeler	0	790	0	790
Sum kollektivporteføljen	225 320	59 265	70 126	354 711

31.12.2023 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
<i>Obligasjonsfond</i>	249	9	0	257
Rentebærende verdipapirer	249	9	0	257
Utlån og fordringer	102	0	0	102
<i>Aksjefond</i>	1 048	0	0	1 048
<i>Eiendomsfond</i>	0	0	43	43
<i>Spesialfond</i>	0	14	0	14
Aksjer og andeler	1 048	14	43	1 104
Finansielle derivater	0	24	0	24
Andre finansielle eiendeler	0	0	0	0
Sum investeringsvalgporteføljen	1 398	47	43	1 488
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	230 979	68 473	70 173	369 625
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
Bygninger og andre faste eiendommer	0	0	1 301	1 301
Sum bygninger og andre faste eiendommer	0	0	1 301	1 301
FORPLIKTELSE SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI				
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	0	0	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	578	0	0	578
Sum selskapsporteføljen	578	0	0	578
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	1 137	0	1 137
Gjeld til kredittinstitusjoner	6 126	0	0	6 126
Sum kollektivporteføljen	6 126	1 137	0	7 263
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	1	0	1
Gjeld til kredittinstitusjoner	23	0	0	23
Sum investeringsvalgporteføljen	23	1	0	25
Sum finansielle forpliktelser som måles til virkelig verdi	6 727	1 139	0	7 866

31.12.2022 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI				
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
<i>Sertifikater</i>	0	318	0	318
<i>Obligasjoner</i>	47	7 367	0	7 414
<i>Obligasjonsfond</i>	3 194	0	0	3 194
Rentebærende verdipapirer	3 241	7 685	0	10 926
Utlån og fordringer	612	489	0	1 101
<i>Aksjer</i>	0	0	6	6
Aksjer og andeler	0	0	6	6
Finansielle derivater	0	455	0	455
Andre finansielle eiendeler	0	0	0	0
Sum selskapsporteføljen	3 854	8 630	6	12 489
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
<i>Sertifikater</i>	1 853	1 079	0	2 931
<i>Obligasjoner</i>	18 254	38 572	0	56 826
<i>Obligasjonsfond</i>	19 831	9 569	9 835	39 234
Rentebærende verdipapirer	39 938	49 219	9 835	98 992
Utlån og fordringer	16 397	193	0	16 590
<i>Aksjer</i>	47 713	1 609	3 262	52 584
<i>Aksjefond</i>	80 476	0	60	80 536

31.12.2022 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
<i>Eiendomsfond</i>	0	2 165	7 083	9 248
<i>Spesialfond</i>	0	2 191	0	2 191
<i>Private Equity</i>	0	0	35 785	35 785
Aksjer og andeler	128 189	5 966	46 189	180 344
Finansielle derivater	0	4 164	0	4 164
Andre finansielle eiendeler	0	493	0	493
Sum kollektivporteføljen	184 523	60 036	56 024	300 584
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
<i>Obligasjonsfond</i>	265	8	0	273
Rentebærende verdipapirer	265	8	0	273
Utlån og fordringer	98	0	0	98
<i>Aksjefond</i>	862	0	0	862
<i>Eiendomsfond</i>	0	0	47	47
<i>Spesialfond</i>	0	12	0	12
Aksjer og andeler	862	12	47	922
Finansielle derivater	0	9	0	9
Andre finansielle eiendeler	0	4	0	4
Sum investeringsvalgporteføljen	1 225	34	47	1 305
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	189 602	68 699	56 078	314 378
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
Bygninger og andre faste eiendommer	0	0	1 399	1 399
Sum bygninger og andre faste eiendommer	0	0	1 399	1 399
FORPLIKTELSE SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI				
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	60	0	60
Gjeld til kredittinstitusjoner	512	0	0	512
Sum selskapsporteføljen	512	60	0	572
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	1 321	0	1 321
Gjeld til kredittinstitusjoner	2 130	0	0	2 130
Sum kollektivporteføljen	2 130	1 321	0	3 452
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	6	0	6
Gjeld til kredittinstitusjoner	36	0	0	36
Sum investeringsvalgporteføljen	36	6	0	42
Sum finansielle forpliktelser som måles til virkelig verdi	2 678	1 387	0	4 066

Endringer i nivå 3 aksjer, unoterte SELSKAPSPORTEFØLJEN	Bokført verdi 31.12.2023	Bokført verdi 31.12.2022
Inngående balanse 01.01.	6	8
Solgt	0	0
Kjøpt	0	0
Urealiserte endringer	-2	-2
Utgående balanse 31.12.	4	6
Realisert gevinst / tap	0	0

Endringer i nivå 3 aksjer, unoterte KOLLEKTIVPORTEFØLJEN	Bokført verdi 31.12.2023	Bokført verdi 31.12.2022
Inngående balanse 01.01.	3 262	2 721
Solgt	-43	-53
Kjøpt	84	432
Urealiserte endringer	100	162
Utgående balanse 31.12.	3 403	3 262
Realisert gevinst / tap	-27	-6

Endringer i nivå 3 aksjefond, unoterte KOLLEKTIVPORTEFØLJEN	Bokført verdi 31.12.2023	Bokført verdi 31.12.2022
Inngående balanse 01.01.	60	50
Solgt	0	0
Kjøpt	0	0
Urealiserte endringer	-23	9
Utgående balanse 31.12.	37	60
Realisert gevinst / tap	0	0

Endringer i nivå 3, private equity og eiendomsfond KOLLEKTIVPORTEFØLJEN	Bokført verdi 31.12.2023	Bokført verdi 31.12.2022
Inngående balanse 01.01.	52 703	40 127
Solgt	-4 798	-5 753
Kjøpt	15 886	14 036
Urealiserte endringer	2 895	4 292
Utgående balanse 31.12.	66 687	52 703
Realisert gevinst / tap	1 844	2 313

Endringer i nivå 3, eiendomsfond INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN	Bokført verdi 31.12.2023	Bokført verdi 31.12.2022
Inngående balanse 01.01.	48	0
Solgt	-2	-2
Kjøpt	0	50
Urealiserte endringer	-3	-1
Utgående balanse 31.12.	43	48
Realisert gevinst / tap	0	0

Endringer i nivå 3, bygninger og andre faste eiendommer SELSKAPSPORTEFØLJEN	Bokført verdi 31.12.2023	Bokført verdi 31.12.2022
Inngående balanse 01.01.	1 399	1 004
Solgt	-3	0
Kjøpt	0	0
Urealiserte endringer	-50	435
Annet	-45	-40
Utgående balanse 31.12.	1 301	1 399
Realisert gevinst / tap	0	0
Sum nivå 3	71 474	57 477

Beløpene i nivåfordelingen finner man igjen i balansen, under de ulike porteføljenes fordeling av finansielle instrumenter til virkelig verdi og investeringseiendommer. Urealiserte endringer reflekteres på linjen «Verdiendringer på investeringer» i resultatet i de ulike porteføljene.

Virkelig verdi skal være en representativ pris basert på hva tilsvarende eiendel eller forpliktelse ville vært omsatt for ved normale markedsbetingelser og forhold. Høyeste kvalitet i forhold til virkelig verdi er basert

på noterte kurser i et aktivt marked. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand.

Nivå 1:

Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra noterte priser i et aktivt marked for identiske eiendeler eller forpliktelser som enheten har tilgang til ved rapporteringstidspunktet. Eksempler på instrumenter i nivå 1 er børsnoteerte papirer.

Nivå 2:

Instrumenter i dette nivået anses ikke å ha et aktivt marked. Virkelig verdi hentes fra observerbare markedsdata; dette inkluderer hovedsaklig priser basert på identiske instrumenter, men hvor instrumentet ikke innehar høy nok omsetningsfrekvens, samt priser basert på tilsvarende eiendeler og prisledende indikatorer som kan bli bekreftet fra markedsinformasjon. Eksempler på instrumenter i nivå 2 er rentepapirer priset ut fra rentebaner. For mer informasjon vedrørende prising av nivå 2 instrumenter henvises det til note 7 i konsernet for de ulike klassene som ligger i dette nivået.

Nivå 3:

Instrumenter på nivå 3 innehar ingen observerbare markedsdata eller omsettes på markeder som anses som inaktivt. Prisen baseres hovedsakelig på egne beregninger, hvor reell virkelig verdi kan avvike hvis instrumentet skulle blitt omsatt. Instrumentene som omfattes i nivå 3 hos KLP er unoterte aksjer og private equity investeringer. For mer informasjon vedrørende prising av nivå 3 instrumenter henvises det til note 7 i konsernet for de ulike klassene som ligger i dette nivået.

Verdsettelse rundt poster i de ulike nivåene er beskrevet i note 7 i konsernet, for beskrivelse av prising på investeringseiendom henvises det til årsrapporten.

I note 9 opplyses det om virkelig verdi av eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost. Den nivåbaserte fordelingen for disse postene vil være som følger: eiendeler klassifisert som hold til forfall vil inngå i nivå 1, utlån, og lån og fordringer vil inngå i nivå 2. Forpliktelser, målt til amortisert kost, vil være fordelt på følgende vis; ansvarlige lån fordelt i nivå 1 og i nivå 2, fondsobligasjonslånet vil vært fordelt i nivå 2, gjeld til kredittinstitusjoner vil vært fordelt i nivå 1. For informasjon vedrørende prising av disse rentepapirene henvises det til note 7 i konsernet.

På verdipapirene som inngår i nivå 3 er det ikke blitt gjort en sensitivitetsanalyse, en endring i variablene til prisingen er rent informasjonsmessig vurdert til å gi lite merverdi utover det som allerede er oppgitt i noten. For sensitivitetsanalyse for investeringseiendom henvises det til årsrapporten. På generelt grunnlag vil en endring i prisingen på 5 % gi en endring i verdien på 3 574 millioner kroner per 31.12.2023 på eiendelene i nivå 3.

Hva gjelder flytting av papirer mellom nivåene er det lagt grenser på antall handelsdager og omsetningsmengde på aksjer for å skille nivå 1 og nivå 2. De generelle prinsippene rundt nivåfordeling går hovedsaklig på om eiendelen eller forpliktelsen er notert eller ikke, og om noteringen kan angis å være i et aktivt marked. For aksjer er det et ytterligere skille på handelsdager og omsetningsmengde som skiller ut noterte papirer som ikke inngår i aktivt marked. Ved flytting mellom nivåene tas det utgangspunkt i verdiene ved slutten av rapporteringsperioden.

I 4. kvartal ble det flyttet aksjer for 57 millioner kroner fra nivå 1 til nivå 2 og 237 millioner kroner fra nivå 2 til nivå 1. Flyttingene skyldes endring i likviditet. Det er ingen flyttinger utover dette i KLP.

Note 9 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser

For informasjon vedrørende prising av finansielle eiendeler og forpliktelser henvises det til note 7 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser i konsernregnskapet.

31.12.2023 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
FINANSIELLE EIENDELER SOM MÅLES TIL AMORTISERT KOST								
RENTEBÆRENDE VERDIPAPIRER								
Norske obligasjoner	5 720	5 469	65 501	63 444	333	317	71 554	69 231
Opptjente ikke forfalte renter	89	89	874	874	4	4	967	967
Utenlandske obligasjoner	15 288	14 671	137 631	131 700	641	609	153 560	146 980
Opptjente ikke forfalte renter	158	158	2 114	2 114	11	11	2 283	2 283
Sum rentebærende verdipapirer	21 256	20 388	206 120	198 132	989	941	228 365	219 461
UTLÅN OG FORDRINGER								
Pantelån	0	0	2 782	2 689	0	0	2 782	2 689
Lån med offentlig garanti	0	0	73 602	72 237	0	0	73 602	72 237
Utlån utland med sikkerhet i pant og offentlig garanti	0	0	4 991	5 040	0	0	4 991	5 040
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	591	591	0	0	591	591
Sum utlån og fordringer	0	0	81 966	80 556	0	0	81 966	80 556
Sum finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	21 256	20 388	288 086	278 688	989	941	310 331	300 017
FINANSIELLE EIENDELER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI								
EGENKAPITALINSTRUMENTER								
Norske aksjer	4	4	12 271	12 271	0	0	12 275	12 275
Utenlandske aksjer	0	0	61 977	61 977	0	0	61 977	61 977
Sum aksjer	4	4	74 248	74 248	0	0	74 252	74 252
Eiendomsfond	0	0	10 156	10 156	43	43	10 198	10 198
Norske aksjefond	0	0	89 369	89 369	1 048	1 048	90 417	90 417
Utenlandske aksjefond	0	0	42 797	42 797	0	0	42 797	42 797
Sum aksjefondsandeler	0	0	142 322	142 322	1 090	1 090	143 412	143 412
Norske alternative investeringer	0	0	2 497	2 497	14	14	2 511	2 511
Utenlandske alternative investeringer	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum alternative investeringer	0	0	2 497	2 497	14	14	2 511	2 511
Sum aksjer og andeler	4	4	219 067	219 067	1 104	1 104	220 175	220 175

31.12.2023 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
GJELDSINSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI								
Norske obligasjoner	7 064	7 064	29 484	29 484	0	0	36 548	36 548
Utenlandske obligasjoner	846	846	19 205	19 205	0	0	20 052	20 052
Opptjente ikke forfalte renter	65	65	512	512	0	0	577	577
Norske obligasjonsfond	3 344	3 344	26 222	26 222	257	257	29 824	29 824
Utenlandske obligasjonsfond	0	0	25 632	25 632	0	0	25 632	25 632
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	0	0	0	0	0	0
Norske sertifikater	435	435	2 272	2 272	0	0	2 707	2 707
Utenlandske sertifikater	0	0	898	898	0	0	898	898
Opptjente ikke forfalte renter	5	5	26	26	0	0	31	31
Sum rentebærende verdipapirer	11 760	11 760	104 252	104 252	257	257	116 269	116 269
Norske utlån og fordringer	417	417	14 977	14 977	25	25	15 420	15 420
Utenlandske utlån og fordringer	718	718	5 811	5 811	77	77	6 606	6 606
Sum utlån og fordringer	1 135	1 135	20 788	20 788	102	102	22 026	22 026
DERIVATER								
Renteswapper	437	437	963	963	0	0	1 400	1 400
Aksjeopsjon	0	0	0	0	0	0	0	0
Valutaterminer	89	89	8 851	8 851	24	24	8 964	8 964
Sum finansielle derivater klassifisert som eiendeler	527	527	9 814	9 814	24	24	10 365	10 365
ANDRE FINANSIELLE EIENDELER								
Andre finansielle eiendeler	1	1	790	790	0	0	791	791
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	13 426	13 426	354 711	354 711	1 488	1 488	369 625	369 625
FORPLIKTELSE								
DERIVATER								
Renteswapper	0	0	57	57	0	0	57	57
Valutaterminer	0	0	1 081	1 081	1	1	1 082	1 082
Sum finansielle derivater klassifisert som gjeld	0	0	1 137	1 137	1	1	1 139	1 139
ANSVARLIG LÅNEKAPITAL								
Ansvarlig lånekapital	3 361	3 327	0	0	0	0	3 361	3 327
Fondsobligasjonslån	1 434	1 434	0	0	0	0	1 434	1 434
Sum ansvarlig lånekapital mv.	4 795	4 761	0	0	0	0	4 795	4 761
FORPLIKTELSE TIL KREDITTINSTITUSJONER								
Repoer	0	0	0	0	0	0	0	0
Norske call money ¹	0	0	1 277	1 277	0	0	1 277	1 277
Utenlandske call money ¹	578	578	4 849	4 849	23	23	5 450	5 450
Sum forpliktelser til kredittinstitusjoner	578	578	6 126	6 126	23	23	6 727	6 727

¹ Call money er sikkerhetsstillelse for blant annet betalt/mottatt margin i forbindelse med derivater.

31.12.2022 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
FINANSIELLE EIENDELER SOM MÅLES TIL AMORTISERT KOST								
INVESTERINGER SOM HOLDES TIL FORFALL								
Norske hold til forfall obligasjoner	494	500	2 559	2 573	2	2	3 055	3 075
Opptjente ikke forfalte renter	19	19	95	95	0	0	114	114
Utenlandske hold til forfall obligasjoner	6 479	6 133	14 273	13 949	38	39	20 790	20 121
Opptjente ikke forfalte renter	39	39	202	202	1	1	241	241
Sum investeringer som holdes til forfall	7 030	6 691	17 129	16 820	41	41	24 200	23 552

31.12.2022 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
OBLIGASJONER								
Norske obligasjonslån	5 138	4 836	55 584	52 806	302	283	61 024	57 925
Opptjente ikke forfalte renter	70	70	769	769	4	4	844	844
Utenlandske obligasjonslån	7 789	7 303	113 271	105 231	586	545	121 645	113 079
Opptjente ikke forfalte renter	105	105	1 716	1 716	9	9	1 830	1 830
Sum obligasjoner klassifisert som utlån og fordring	13 102	12 314	171 339	160 522	902	842	185 343	173 678
ØVRIG UTLÅN OG FORDRINGER								
Pantelån	0	0	2 935	2 836	0	0	2 935	2 836
Lån med offentlig garanti	0	0	70 213	68 807	0	0	70 213	68 807
Utlån utland med sikkerhet i pant og offentlig garanti	0	0	5 332	5 332	0	0	5 332	5 332
Andre utlån	0	0	115	115	0	0	115	115
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	389	389	0	0	389	389
Sum øvrige utlån og fordringer	0	0	78 982	77 478	0	0	78 982	77 478
Sum finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	20 132	19 005	267 451	254 820	943	883	288 525	274 708
FINANSIELLE EIENDELER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI								
EGENKAPITALINSTRUMENTER								
Norske aksjer	6	6	10 961	10 961	0	0	10 968	10 968
Utenlandske aksjer	0	0	41 622	41 622	0	0	41 622	41 622
Sum aksjer	6	6	52 584	52 584	0	0	52 590	52 590
Eiendomsfond	0	0	9 248	9 248	47	47	9 296	9 296
Norske aksjefond	0	0	80 234	80 234	862	862	81 096	81 096
Utenlandske aksjefond	0	0	36 087	36 087	0	0	36 087	36 087
Sum aksjefondsandeler	0	0	125 570	125 570	909	909	126 479	126 479
Norske alternative investeringer	0	0	2 191	2 191	12	12	2 203	2 203
Utenlandske alternative investeringer	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum alternative investeringer	0	0	2 191	2 191	12	12	2 203	2 203
Sum aksjer og andeler	6	6	180 344	180 344	922	922	181 272	181 272
GJELDSINSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI								
Norske obligasjoner	7 144	7 144	27 753	27 753	0	0	34 898	34 898
Utenlandske obligasjoner	223	223	28 552	28 552	0	0	28 775	28 775
Opptjente ikke forfalte renter	47	47	520	520	0	0	568	568
Norske obligasjonsfond	3 194	3 194	21 271	21 271	273	273	24 738	24 738
Utenlandske obligasjonsfond	0	0	17 964	17 964	0	0	17 964	17 964
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	0	0	0	0	0	0
Norske sertifikater	315	315	2 499	2 499	0	0	2 814	2 814
Utenlandske sertifikater	0	0	420	420	0	0	420	420
Opptjente ikke forfalte renter	4	4	12	12	0	0	15	15
Sum rentebærende verdipapirer	10 926	10 926	98 992	98 992	273	273	110 191	110 191
Norske utlån og fordringer	630	630	10 531	10 531	32	32	11 193	11 193
Utenlandske utlån og fordringer	471	471	6 059	6 059	66	66	6 596	6 596
Sum utlån og fordringer	1 101	1 101	16 590	16 590	98	98	17 789	17 789
DERIVATER								
Renteswapper	455	455	657	657	0	0	1 113	1 113
Aksjeopsjon	0	0	135	135	0	0	135	135
Valutaterminer	0	0	3 372	3 372	9	9	3 381	3 381
Sum finansielle derivater klassifisert som eiendeler	455	455	4 164	4 164	9	9	4 628	4 628
ANDRE FINANSIELLE EIENDELER								
Andre finansielle eiendeler	0	0	493	493	4	4	498	498

31.12.2022 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	12 489	12 489	300 584	300 584	1 305	1 305	314 378	314 378
FORPLIKTELSE								
DERIVATER								
Renteswapper	0	0	118	118	0	0	118	118
Valutaterminer	60	60	1 203	1 203	6	6	1 269	1 269
Sum finansielle derivater klassifisert som gjeld	60	60	1 321	1 321	6	6	1 387	1 387
ANSVARLIG LÅNEKAPITAL								
Ansvarlig lånekapital	3 147	3 093	0	0	0	0	3 147	3 093
Fondsobligasjonslån	1 428	1 428	0	0	0	0	1 428	1 428
Sum ansvarlig lånekapital mv.	4 575	4 521	0	0	0	0	4 575	4 521
FORPLIKTELSE TIL KREDITTINSTITUSJONER								
Norske call money ¹	0	0	636	636	3	3	639	639
Utenlandske call money ¹	512	512	1 494	1 494	33	33	2 039	2 039
Sum forpliktelser til kredittinstitusjoner	512	512	2 130	2 130	36	36	2 678	2 678

¹ Call money er sikkerhetsstillelse for blant annet betalt/mottatt margin i forbindelse med derivater.

Note 10 Leieavtaler

MILLIONER KRONER	31.12.2023	31.12.2022
BRUKSRETTEIENDELER	EIENDOM	
Inngående balanse 01.01.	865	973
Avskrivninger	-108	-108
Fraregning	-2	0
Utgående balanse 31.12.	756	865

MILLIONER KRONER	31.12.2023	31.12.2022
LEIEFORPLIKTELSE	EIENDOM	
Inngående balanse 01.01.	920	1 012
Avdrag	-96	-92
Fraregning	-2	0
Utgående balanse 31.12.	822	920

MILLIONER KRONER	4. kvartal 2023	4. kvartal 2022	01.01.2023 -31.12.2023	01.01.2022 -31.12.2022
	EIENDOM			
Rentekostnader leieforpliktelser	5	6	21	24
Rentekostnader leieforpliktelser	5	6	21	24

Note 11 Forpliktelser

MILLIONER KRONER	31.12.2023	31.12.2022
Kortsiktig gjeld verdipapirhandel	729	852
Forskuddstrekk pensjonsordning	577	522
Leverandørgjeld	13	18
Derivater	1139	1387
Gjeld til kredittinstitusjoner	6 727	2 678
Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring	1 279	492
Øvrige forpliktelser	44	36
Sum forpliktelser	10 508	5 985

Note 12 Presentasjon av eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør

31.12.2023 MILLIONER KRONER	Brutto finansielle eiendeler/ gjeld	Brutto eiendeler/ gjeld som er presentert netto	Balansført verdi	Finansielle instrumenter	Relaterte beløp som ikke er presentert netto		Netto beløp
					Sikkerhet i kontanter	Sikkerhet i verdipapirer	
EIENDELER							
Finansielle derivater	10 365	0	10 365	-1 077	-6 716	-2 755	149
Sum	10 365	0	10 365	-1 077	-6 716	-2 755	149
PORTEFØLJEFORDELTE EIENDELER							
Sum eiendeler kollektivporteføljen	9 814	0	9 814	-1 076	-6 114	-2 755	100
Sum eiendeler selskapsporteføljen	527	0	527	0	-578	0	32
Sum eiendeler investeringsvalgporteføljen	24	0	24	-1	-23	0	17
Sum	10 365	0	10 365	-1 077	-6 716	-2 755	149
GJELD							
Finansielle derivater	1 139	0	1 139	-1 077	-62	-5	0
Sum	1 139	0	1 139	-1 077	-62	-5	0
PORTEFØLJEFORDELT GJELD							
Sum gjeld kollektivporteføljen	1 137	0	1 137	-1 076	-62	-5	0
Sum gjeld selskapsporteføljen	0	0	0	0	0	0	0
Sum gjeld investeringsvalgporteføljen	1	0	1	-1	0	0	0
Sum	1 139	0	1 139	-1 077	-62	-5	0

31.12.2022 MILLIONER KRONER	Relaterte beløp som ikke er presentert netto						Netto beløp
	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/gjeld som er presentert netto	Balansført verdi	Finansielle instrumenter	Sikkerhet i kontanter	Sikkerhet i verdipapirer	
EIENDELER							
Finansielle derivater	4 628	0	4 628	-1 228	-2 667	-667	366
Sum	4 628	0	4 628	-1 228	-2 667	-667	366
PORTEFØLJEFORDELTE EIENDELER							
Sum eiendeler kollektivporteføljen	4 164	0	4 164	-1 225	-2 124	-667	360
Sum eiendeler selskapsporteføljen	455	0	455	0	-512	0	0
Sum eiendeler investeringsvalgporteføljen	9	0	9	-2	-31	0	6
Sum	4 628	0	4 628	-1 228	-2 667	-667	366
GJELD							
Finansielle derivater	1 387	0	1 387	-1 228	-88	-211	64
Sum	1 387	0	1 387	-1 228	-88	-211	64
PORTEFØLJEFORDELT GJELD							
Sum gjeld kollektivporteføljen	1 321	0	1 321	-1 225	-42	-211	0
Sum gjeld selskapsporteføljen	60	0	60	0	-25	0	60
Sum gjeld investeringsvalgporteføljen	6	0	6	-2	-21	0	3
Sum	1 387	0	1 387	-1 228	-88	-211	64

Formålet med noten er å vise den potensielle effekten av nettingavtaler i KLP; hvilke muligheter KLP har for å motregne bilaterale avtaler mot andre motparter dersom disse skulle gå konkurs, og beløpet som gjenstår om alle slike nettingavtaler materialiseres. Notene viser derivatposisjoner i balansen, samt en ytterligere tabell med tilsvarende informasjon sortert på de ulike porteføljene i selskapet.

Note 13 **Kapitalkrav**

I Solvens II-balansen inngår eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi. For eiendeler som har en annen verdi i regnskapet legges derfor mer-/mindreverdiene til. For KLPs forsikringsforpliktelser finnes det ikke observerbare markedsverdier. Disse beregnes derfor ved et beste estimat basert på aktuarielle forutsetninger. I tillegg kommer en risikomargin som skal reflektere en tredjeparts kapitalkostnader ved å overta disse forpliktelsene.

Kapitalgruppe 1 fremkommer av Solvens II-balansen, samt fondsobligasjonslånet. Kapitalgruppe 2 består av ansvarlige lån og ikke-innbetalt supplerende kapital. Fra og med 30.09.2022 regnes også risikoutjevningfondet som ansvarlig kapital i kapitalgruppe 2. Finanstilsynet har godkjent at KLPs vedtektsfestede etterinnkallingsrett kan regnes med som supplerende kapital med et beløp tilsvarende 2,5 % av foretakets premiereserve. Kapital som kan medregnes i kapitalgruppe 2 er begrenset oppad til 50 % av kapitalkravet.

Uten bruk av midlertidig fradrag i forsikringstekniske avsetninger er foretakets solvensgrad 350 % som er godt over foretakets mål om minst 150 %. Med det midlertidige fradraget er solvensgraden 350 %.

	31.12.2023	31.12.2022
SOLVENSGRAD	350 %	318 %

MILLIARDER KRONER	31.12.2023	31.12.2022
FORENKLET SOLVENS II BALANSE		
Eiendeler, bokført	786	709
Merverdier HTF/lån og fordringer	-9	-12
Merverdier øvrige utlån	-1	-2
Øvrige mer/mindreverdier	0	0
Utsatt skattefordel	0	0
Sum eiendeler etter solvens II	776	695

MILLIARDER KRONER	31.12.2023	31.12.2022
FORENKLET SOLVENS II BALANSE		
Beste estimat	701	629
Risikomargin	11	12
Ansvarlige lån/fondsobligasjonslån	5	5
Andre forpliktelser	13	8
Utsatt skatteforpliktelse	0	0
Sum forpliktelser etter solvens II	729	653
Eiendeler minus forpliktelser	46	42
- Utsatt skattefordel	0	0
- Risikoutjevningfond (kapitalgruppe 2 fra og med 30.09.2022)	-5	-5
+ Fondsobligasjonslån	1	1
Basiskapital - kapitalgruppe 1	43	39
Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 1	43	39
Ansvarlige lån	3	3
Risikoutjevningfond (kapitalgruppe 2 fra og med 30.09.2022)	5	5
Basiskapital - kapitalgruppe 2	8	8
Supplerende kapital	14	13
Supplerende kapital - kapitalgruppe 2	14	13
Fradrag for maks. kapital i gruppe 2	-15	-13
Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 2	7	7
Utsatt skattefordel	0	0
Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 3	0	0
Tellende ansvarlig kapital under Solvens II	50	46
Markedsrisiko	7	7
Diversifisering markedsrisiko	-2	-2
Motpartsrisiko	0	0
Forsikringsrisiko	10	14
Diversifisering forsikringsrisiko	0	-3
Diversifisering generelt	-3	-3
Operasjonell risiko	3	3
Tapsabsorberende evne til utsatt skatt	-1	-2
Solvenskapitalkrav (SCR)	14	15
Det lineære minstekapitalkravet (MCR_lineær)	5	5
Minimum	3	4
Maksimum	6	7
Minstekapitalkravet (MCR)	5	5
Solvensgrad	350 %	318 %